

Univerzita Pardubice

**Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Regionální rozvoj a regionální pomoc v Norsku a ČR

Bc. Šárka Kaválková

Diplomová práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Šárka Kaválková**
Osobní číslo: **E10005**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Urbanismus**
Název tématu: **Regionální rozvoj a regionální pomoc v Norsku a ČR**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Regionální politika se stala nedílnou součástí státní politiky, její dopady jsou významné. Práce se má zaměřit na systémy regionálního rozvoje dvou zemí - Norska a ČR. Cílem práce je zhodnotit působení regionální rozvojové pomoci a porovnat strategie těchto zemí.

Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
Stanovení cílu práce a hypotézy, volba metod.
Regionální rozvojová pomoc, její systém a nástroje.
Systém regionální rozvojové pomoci Norska.
Systém regionální rozvojové pomoci ČR.
Porovnání, hodnocení.
Formulace závěru a doporučení.

Rozsah grafických prací:

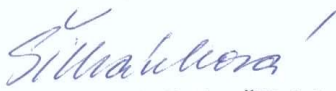
Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- ADAMS, N., ALDEN, J., HARRIS, N., Regional development and spatial planning in an enlarged European Union. Ashgate Publishing, 2006.
ALDEN, J., BOLAND, P., Regional Development Strategies: A European Perspective. Routledge, 2002.
BYRON, R., HANSEN, J.C., JENKINS, T., Regional development on the North Atlantic margin. Ashgate Publishing, 2004.
DOČKAL, V., Šest let regionální politiky v ČR. Masarykova univerzita, 2006.
ŠILHÁNKOVÁ, V., Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Univerzita Pardubice, 2007.
ŠILHÁNKOVÁ, V., Vybraná témata z regionálního rozvoje. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2010.
ŠINDLER, P., Regionální rozvoj a regionální politika. Univ., 1998.
WOKOUN, René et al. Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Praha: Linde, 2008.

Vedoucí diplomové práce:

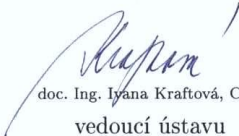

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: **30. září 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2013**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 4. 2013

Bc. Šárka Kaválková

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové, Ph.D. za odborný dohled, poskytnuté konzultace a cenné rady, které mi pomohly při tvorbě této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala Noralvu Veggelandovi a Aalbu Hallgeirovi za poskytnuté informace.

A také bych chtěla poděkovat své rodině za poskytnutou podporu během psaní této práce i během celého studia.

ANOTACE

Tato práce se zabývá regionálním rozvojem a regionální pomocí v Norsku a v České republice. Předmětem výzkumu se stala analýza strategií regionálního rozvoje těchto dvou zemí a zhodnocení působení regionální rozvojové pomoci. V závěru práce jsou porovnány přístupy obou zemí k regionální politice a k rozvojové pomoci.

KLÍČOVÁ SLOVA

Regionální rozvoj, regionální pomoc, Norsko, Česká republika

TITLE

Regional Development and Regional Support in Norway and the Czech Republic

ANNOTATION

This work deals with regional development and regional assistance in Norway and the Czech Republic. The main objective is to do the research and analyze regional development strategies and development assistance of these two countries. In the end the work compares the approaches on regional policy and development assistance of these countries.

KEYWORDS

Regional Development, Regional Support, Norway, the Czech Republic

OBSAH

Úvod	12
1. Regionální rozvoj a jeho strategie	14
1.1 Regionální politika	14
1.2 Současné trendy	16
1.2.1 Trvale udržitelný rozvoj	18
1.3 Nástroje regionální politiky	21
1.3.1 Strategické plánování	21
1.3.2 Územní plánování	23
1.3.3 Ekonomické plánování	24
1.4 Regionální rozvojová pomoc	25
1.5 Klíčové poznatky	26
2. Systém regionálního rozvoje a regionální rozvojové pomoci Norska.....	27
2.1 Obecná charakteristika Norska	27
2.2 Administrativní členění Norska	28
2.3 Strategie regionálního rozvoje Norska.....	30
2.3.1 Norsko a regionální politika	30
2.3.2 Nástroje regionální politiky uplatňované v Norsku.....	36
2.4 Rozvojová pomoc Norska.....	38
2.4.1 Regionální rozvojová pomoc poskytovaná v rámci Norska.....	38
2.4.2 Regionální rozvojová pomoc poskytovaná mimo území Norska.....	45
2.4.3 Mezinárodní rozvojová pomoc poskytovaná Norskem	46
2.5 Zhodnocení norského přístupu k regionální politice	48
3. Systém regionálního rozvoje České republiky	50
3.1 Obecná charakteristika České republiky.....	50
3.2 Administrativní členění České republiky.....	50

3.3	Strategie regionálního rozvoje České republiky	53
3.3.1	Regionální politika České republiky	53
3.3.2	Nástroje regionální politiky v České republice	55
3.4	Rozvojová pomoc České republiky	60
3.4.1	Regionální rozvojová pomoc poskytovaná v rámci ČR	60
3.4.2	Regionální rozvojová pomoc přijímaná ČR z Evropské unie	61
3.4.3	Česká republika a mezinárodní rozvojová pomoc	62
3.5	Zhodnocení přístupu České republiky k regionální politice	67
	Závěr	69
	Použitá literatura	71

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Regionální politika - definice	14
Tabulka 2: Klasické vs. současné pojetí regionální politiky	17
Tabulka 3: Základní principy udržitelného rozvoje	19
Tabulka 4: NUTS v Norsku	29
Tabulka 5: Socioekonomická charakteristika vybraných norských regionů	43
Tabulka 6: NUTS ČR	51
Tabulka 7: Přehled prioritních oblastí finančního mechanismu EHP a Norska	64
Tabulka 8: Schválené žádosti a udělené granty v letech 2004 - 2009 dle krajů	67

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Znázornění udržitelného rozvoje	18
Obrázek 2: Mapa světa podle HDI v roce 2008	25
Obrázek 3: Regiony v Norsku	29
Obrázek 4: Obyvatelstvo v norských regionech	30
Obrázek 5: Přeshraniční programy Norska	35
Obrázek 6: Regiony Oslo, Oppland, Finnmark a Špicberky na mapě Norska	40
Obrázek 7: Zalidnění norských regionů	43
Obrázek 8: Příjemci norské rozvojové pomoci v roce 2011	47
Obrázek 9: Finanční mechanismy EHP a Norska	48
Obrázek 10: Kraje ČR	50
Obrázek 11: Obyvatelstvo v krajích ČR v roce 2012	52
Obrázek 12: Koordinovaná regionální politika	53
Obrázek 13: Překonávání regionálních disparit 1	55
Obrázek 14: Překonávání regionálních disparit 2	55
Obrázek 15: Prioritní oblasti Strategie regionálního rozvoje ČR	58
Obrázek 16: Všechny udělené granty EHP/Norska v letech 2004 - 2009	66

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AIDS	Syndrom získaného selhání imunity
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČR	Česká republika
ECI/TIMUR	Společné evropské indikátory/ Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj
EHP	Evropský hospodářský prostor (European Economic Area, EEA)
ENPI	Evropský nástroj sousedství a partnerství
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ES	Evropská společenství
ESPN	Evropská monitorovací síť pro územní rozvoj a soudržnost
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu (European Free Trade Association, EFTA)
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Statistický úřad Evropských společenství
HDI	Index lidského rozvoje
HDP	Hrubý domácí produkt
ICT	Informační a komunikační technologie
INTERACT	Mezinárodní síť pro pozemní výzkum a monitoring v Arktidě
INTERREG	Program evropské meziregionální spolupráce
MA21	Místní agenda 21
MMF	Mezinárodní měnový fond
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
NATO	Severoatlantická aliance
NIB	Nordic Investment Bank
NOK	Norská koruna
NPR	Národní program reforem
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
RP	Regionální politika
SB	Světová banka
Sb.	Sbírka zákonů
SHR	Strategie hospodářského růstu

SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
UK	Univerzita Karlova
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
UNICEF	Dětský fond OSN
URBACT	Program sítí pro rozvoj měst
WHO	Světová zdravotnická organizace
WTO	Světová obchodní organizace

ÚVOD

Po celém světě existují regiony lišící se mírou vyspělosti, případně zaostalosti. Tato skutečnost je dána mnoha faktory – např. přírodními podmínkami regionů, přírodním bohatstvím a schopností z něj těžit a efektivně jej využívat, historickým vývojem regionů, politickou situací a dalšími faktory.

Problematikou nevyváženého rozvoje regionů se zabývá regionální politika. Ač je regionální politika poměrně mladá disciplína, je na ní kladen stále větší a větší důraz nebo se dokonce stává nedílnou součástí státní politiky. Její dopady jsou pro regiony a jejich obyvatele významné. Za účelem zlepšení životní úrovně v zaostalých regionech vznikla regionální rozvojová pomoc.

A právě tematikou regionálního rozvoje a rozvojové pomoci se zabývá tato práce. Zaměřuje se na regionální rozvoj a regionální pomoc ve dvou zemích – v České republice a v Norském království. Práce chce provést komparativní analýzu systémů podpory regionálního rozvoje těchto zemí.

Cílem práce je porovnat strategie regionálního rozvoje těchto dvou zemí a zhodnotit působení regionální rozvojové pomoci.

Pro dosažení cíle je zásadní potvrdit nebo vyvrátit následující dílčí výzkumné hypotézy:

- **V Norsku působí regionální politika delší dobu, nicméně životní úroveň mezi jižními a severskými regiony se liší a regionální politika Norska se potýká s problémem demografické nerovnoměrnosti.**
- **Regionální rozvoj v České republice je značně nevyvážený a regionální politika musí čelit zejména socioekonomickým prohlubujícím se rozdílům.**

a odpovědět na otázku:

- **Existuje vzájemná spolupráce na poli regionálního rozvoje mezi zkoumanými zeměmi? Pokud ano, v jaké formě a míře, jaké jsou její dopady?**

Jako základní zdroj výzkumných dat vedoucí k vytvoření této práce bude využita řešerše literárních a internetových pramenů a vlastní zkoumání (v Norsku i České republice). K naplnění cíle práce bude provedena zevrubná analýza dostupných pramenů na téma regionální rozvoj a regionální pomoc v obou zkoumaných zemích. Dále bude využita metoda analýza-syntéza a závěrečná komparace.

1. REGIONÁLNÍ ROZVOJ A JEHO STRATEGIE

1.1 Regionální politika

Přítomnost rozdílů mezi regiony je nevyhnutelná. Regiony se při svém vývoji často ovlivňují, ale nikdy se nevyvíjí stejně. Rozdílnost může být dána geografickými podmínkami, historickým vývojem, socioekonomickými faktory nebo jinými činiteli. Existence rozdílů v regionech vždy byla a je.

Mnohdy je rozdílnost stimulem a reálným předpokladem pro využívání specifických podmínek v regionu, nicméně příliš velké rozdíly jsou celospolečensky považovány za negativní jev. Nerovnosti na úrovni hospodářského, environmentálního a sociálního rozvoje regionů v míře, která je všeobecně uznávána za nežádoucí, se nazývají tzv. regionální disparity. Zmírňováním těchto nežádoucích rozdílů se zabývá regionální politika. [1]

Pojmu regionální politika náleží hned celá řada definic, ale neexistuje jediná obecně všemi uznávaná. Několik definic je zachyceno v následujícím výčtu.

Tabulka 1: Regionální politika - definice

Goodall B., 1987	Součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části, zahrnuje opatření napomáhající na jedné straně růstu stupně ekonomické aktivity na území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit na územích s nadměrným růstem.
Hall P., 1992	Všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.
Adamčík S., 1998	Všechny veřejné přímé i nepřímé intervence státu, regionu, obcí a měst, vedoucí k lepšímu prostorovému rozdělení ekonomických i mimoekonomických činností.
Strategie regionálního rozvoje ČR 2000	Souhrn hospodářsko-politických zásad a opatření mající za cíl ovlivňovat prostorovou strukturu regionů a jejich ekonomických aktivit.

Wokoun R.,
Malinovský J. a
kol., 2008

Soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.

Strategie
regionálního
rozvoje ČR,
2007-2013

Soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. Jejím významným cílem je konvergence regionů v rámci určitého územního celku a klíčovým znakem je její selektivnost, to znamená diferenciaci zaměření intervencí na podporu vybraných problémových regionů, které výrazně zaostávají ve svém rozvoji za průměrem v míře, která je společensky uznána za nežádoucí.

Zdroj: [2, 3]

Všechny uvedené definice nahlíží na regionální politiku jako na souhrn nástrojů, s jejichž pomocí dochází ke zmírňování či odstraňování rozdílů v zejména ekonomickém rozvoji mezi regiony. Regionální politika usiluje o vyrovnaný vývoj všech regionů spočívající ve zmírňování a předcházení negativních důsledků nerovnoměrného rozvoje.

Ovšem meziregionální rozdíly nejsou jediným důvodem působení regionální politiky. Pomocí regionální politiky se státy snaží dosáhnout národních, příp. nadnárodních cílů a celkového harmonického rozvoje.

Za hlavní projevy nežádoucí rozdílnosti jsou považovány hospodářsky slabé oblasti s vysokou nezaměstnaností, ekonomickou stagnací nebo jiným závažným důsledkem. Tyto následky se stávají problémem pro národní i nadnárodní úrovně.

K realizaci regionální politiky slouží programy regionálního rozvoje, prioritní osy a cíle. Programy si před samotnou realizací žádají zajištění finančních, technických a lidských zdrojů.

Mezi výchozí celoevropské principy regionální politiky patří: Princip koncentrace - soustředění se na podporu regionů s nižší ekonomickou a životní úrovní; Princip programování - vytváření konceptů a programů, ne izolovaných projektů; Princip partnerství - spolupráce na horizontální i vertikální úrovni; Princip subsidiarity - rozhodování a zodpovědnost ve veřejných záležitostech se odehrává na nejnižším stupni veřejné správy, tzn.

nejblíže občanům; a Princip doplňkovosti - spolupodílení se (finančně) na podpoře aktivit vznikajících v regionu, region se nespolehá na evropské fondy a prostředky státu, ty jsou pouze doplňkové.

Regionální podpora je směřována třem základním typům regionů:

- strukturálně postižené regiony,
- hospodářsky slabé regiony,
- ostatní regiony vyžadující státní podporu.

Za strukturálně postižené regiony jsou považována území s vysokým zastoupením těžebního a těžkého průmyslu, kde nebyla dokončena restrukturalizace ekonomické základny. Tyto oblasti jsou postižené vysokou mírou nezaměstnanosti, jedná se především o dlouhodobou nezaměstnanost.

Hospodářsky slabé regiony jsou charakteristické nízkou životní úrovní, vysokým podílem zaměstnanosti v zemědělství, nižší hustotou osídlení a nedostatečnou infrastrukturou. Jsou to tzv. venkovské regiony s nižším stupněm urbanizace a ekonomického rozvoje, avšak s lepším přírodním prostředím.

Poslední oblast postižených regionů vyžaduje specifický druh podpory. Obvykle se jedná o pohraniční regiony, regiony bojující s nadprůměrnou nezaměstnaností, regiony postižené přírodními katastrofami aj. [4]

1.2 Současné trendy

Regionální politika byla poprvé zavedena po Velké hospodářské krizi ve Velké Británii. Krize postihla hlavně těžební průmysl, a proto regiony, ve kterých se těžba a hutnictví soustředily nejvíce, potřebovaly zvláštní pomoc pro obnovení sociální stability. Z toho důvodu byl v roce 1934 vytvořen program pomoci hospodářsky postiženým regionům.

Evropská společenství, resp. Evropská unie regionální politiku postupně implementovala do dnešní politiky hospodářské a sociální soudržnosti a pro její účely byl zřízen Evropský fond regionálního rozvoje ERDF.

Regionální politika působila nejdříve jako doplněk národních politik, dnes ovšem má své nezastupitelné místo, a to nejen v zemích EU.

V teorii regionálního rozvoje jsou tradičně uplatňovány 2 směry - konvergenční a divergenční. První směr prosazuje homogenitu a maximální potlačení rozdílů mezi regiony. Nazývá se Teorie regionální rovnováhy. Druhý směr vyznává Teorii regionální nerovnováhy a upřednostňuje diverzitu regionů.

Teorii regionálního rozvoje je ale hned několik, odvozují se od ekonomických teorií (neoklasická ekonomie, keynesiánství aj.). I když neexistuje žádná teorie, která by byla obecně přijímána jako teorie regionálního rozvoje, lze posun v chápání regionální politiky pozorovat - viz Tabulka 2.

Tabulka 2: Klasické vs. současné pojetí regionální politiky

Klasické pojetí regionální politiky	Současné pojetí regionální politiky
Centrální řízení	Decentralizace kompetencí
Vyrovňování rozdílů mezi rozvinutějšími a zaostalejšími regiony v rámci státu	Rozvoj přeshraniční spolupráce
Podpora velkých podniků	Podpora malých a středních podniků
	Důraz na ochranu životního prostředí
	Podpora inovací

Zdroj: upraveno podle [4]

Soudobé trendy kladou důraz na to, aby se aktivity řídily v regionu a rozhodování se odehrávalo na nejnižším stupni veřejné správy. Regionální politika nemá v současném pojetí za cíl vyrovnávat rozdíly mezi regiony v rámci státu, jelikož funguje i spolupráce přes hranice. Současně se podporují malé a střední podniky, je prosazována tvorba inovací, přeshraniční spolupráce a ochrana životního prostředí. [4]

1.2.1 Trvale udržitelný rozvoj

Mezi hlavní iniciativy moderního způsobu rozvoje dnes patří udržitelný rozvoj (nebo trvale udržitelný rozvoj). Pojmu udržitelný rozvoj nenáleží jediná definice, nicméně definice podle zprávy Naše společná budoucnost z roku 1987 pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj říká, že trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.

Udržitelný rozvoj představuje především rovnováhu mezi třemi základními oblastmi našeho života - ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím. Znamená ale též rovnováhu mezi zeměmi, různými společenskými skupinami, dneškem a budoucností apod.

Trvalým udržitelným rozvojem se tedy rozumí soubor strategií, které s ohledem na ekonomické prostředky i životní prostředí uspokojuje společenské potřeby.

Obrázek 1: Znázornění udržitelného rozvoje

Zdroj: upraveno podle [5]

Udržitelný rozvoj neznamena pouze brát ohled na přírodní prostředí, udržitelný rozvoj je podmínován souhrou všech tří aspektů. Všechny aspekty se navzájem ovlivňují a všechny aspekty jsou na sobě závislé. Např. ekonomická aktivita může mít neblahý vliv na životní prostředí, přičemž je překročena únosná mez. Důsledkem toho musí společnost pro znovuzískání rovnováhy vynaložit náklady na zlikvidování škody a obnovu životního prostředí.

Jedním z klíčových témat je pro udržitelný rozvoj otázka zdrojů. Úbytek disponibilních zdrojů je nutné kompenzovat zvýšením objemu obnovitelných zdrojů. Při klesající spotřebě zdrojů musí být zajišťovány dané životní standardy.

Dokument Agenda 21 obsahuje základní principy udržitelného rozvoje. Na regionální úrovni se principy udržitelného rozvoje snaží aplikovat program Místní agenda 21. Tento program se věnuje především místnímu rozvoji, ekologickým aktivitám a kulturnímu životu měst a obcí. Cesta k udržitelnému rozvoji vede přes zapojení veřejné správy i místních občanů.

Směřování k udržitelnosti, vyžaduje respektování určitých principů. Agenda 21 se zaměřuje na tyto čtyři sekce:

- společenské a ekonomické rozměry,
- ochrana a správa přírodních zdrojů,
- posilování role hlavních skupin,
- implementace. [6]

Podstatou udržitelného rozvoje je orientace na životní prostředí, budoucnost, kvalitu života, rovnocenné příležitosti, předběžnou opatrnost a holistické (celostní) myšlení. Základní principy udržitelného rozvoje jsou znázorněny v tabulce níže.

Tabulka 3: Základní principy udržitelného rozvoje

1. Propojení základních oblastí života - ekonomické, sociální a životní prostředí
2. Dlouhodobá perspektiva, zvažování dopadů z dlouhodobého hlediska, strategické plánování
3. Kapacita životního prostředí je omezená - zdroje surovin, prostor pro odpad a znečištění
4. Předběžná opatrnost - důsledky lidských činností nejsou vždy patrné
5. Prevence - prevence je efektivnější než řešit následné problémy
6. Kvalita života - společenský, etický, estetický, materiální, duchovní, kulturní, ..., rozměr
7. Sociální spravedlnost - příležitosti i odpovědnost mají být rozděleny mezi rozdílné sociální skupiny

8. Zohlednění vztahu "lokální-globální" - místní úroveň vytváří/řeší problémy ovlivňující globální úroveň a naopak

9. Rovnost práv - zabezpečení národnostní, rasové i jiné rovnosti, respektování práv současných i budoucích generací na zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost

10. Demokratické procesy

Zdroj: upraveno podle [7]

Aby tyto principy mohly být uskutečňovány a další rozvoj nasměrován udržitelně, měly by být splněny požadavky na politický systém, který by umožnil občanům účast na rozhodování. Existence ekonomického rozvoje by měla podněcovat inovace, hledání nových, lepších řešení a celkový vědeckotechnický pokrok. A v neposlední řadě se vyžaduje kvalitní sociální systém.

Přes složitost kvantifikace, lze udržitelnost vyjádřit určitými indikátory. Udržitelnost lze kvantifikovat a roztrždit do kategorií: velmi slabá udržitelnost, slabá udržitelnost, silná udržitelnost a velmi silná udržitelnost.

Hlavními vlastnostmi indikátorů jsou relevantnost, měřitelnost a srovnatelnost (v čase i mezinárodním měřítku).

V současné době existuje několik mezinárodně uznávaných sad indikátorů místního a regionálního udržitelného rozvoje obsahujících několik set indikátorů. Sledování a využívání takového množství různých indikátorů na místní úrovni v ČR by bylo nejen neúměrně drahé a administrativně náročné, ale i zbytečné. Každé město, mikroregion či kraj se ve svých rozvojových aktivitách zaměřuje na několik prioritních okruhů (např. doprava, rozvoj podnikání či cestovní ruch). [8]

Příkladem konkrétních indikátorů jsou např. průměrná vzdálenost za prací, dostupnost veřejných prostranství, hluk, spotřeba vody, vzdělání občanů, podíl podniků, které přijaly environmentální nebo sociální systém řízení, účast v komunálních volbách aj.

Mezi sadami indikátorů je třeba vyzdvihnout sadu ECI/TIMUR, která je dlouhodobě využívána na místní úrovni v České republice. Indikátory jsou uzpůsobené ze sady Společných evropských indikátorů (European Common Indicators - ECI). Sada ECI/TIMUR obsahuje 10 indikátorů: spokojenost občanů s místním společenstvím, místní příspěvek globálním klimatickým změnám, mobilita a místní přeprava cestujících, dostupnost místních

veřejných parků a služeb, kvalita místního ovzduší, cesty dětí do a ze školy, udržitelné řízení místní samosprávy a místního podnikání, hluk, udržitelné využívání půdy a výrobky podporující udržitelnost. [9]

Hlavními pracovišti v České republice, která rozvíjejí indikátorovou problematiku je Ministerstvo životního prostředí, Centrum pro otázky životního prostředí UK, CENIA (dříve Český ekologický ústav). [7]

1.3 Nástroje regionální politiky

Stěžejním nástrojem regionální politiky je plánování. Formami plánování v regionech jsou pak strategické plánování, územní plánování a ekonomické (finanční) plánování.

1.3.1 Strategické plánování

Plánování je chápáno jako kvalifikovaný odhad budoucnosti. Pokud jde o plánování strategické, to lze charakterizovat jako nástroj sloužící k rozvoji jakékoliv organizace (instituce, podniku nebo města), který se prostřednictvím analýz a konkrétních kroků snaží systematicky propracovat ke změnám k lepšímu.

Plán představuje postup budoucího směřování organizace a může nabývat následujících podob: poslání, cíle, strategie, taktiky, postupy, programy a rozpočty.

Metoda strategického plánování byla původně zavedena pro armádu, později se ale aplikovala i v managementu firem a koncem 20. století se strategické plánování začalo zavádět i do veřejného sektoru. Evropská unie dává dnes na strategické plánování zvláštní důraz.

Strategické plánování obcí, měst a regionů může mít různé priority. V počátcích převažovalo ekonomické hledisko. Následně se začaly přebírat principy udržitelného rozvoje. Hlavní přístupy ke strategickému plánování jsou trojí:

- ekonomický přístup,
- sociogeografický přístup,
- environmentální přístup.

Ekonomický přístup je systematický způsob, jak organizovat změny a vytvářet lepší podmínky pro život pro celou společnost s vizí lepší ekonomické budoucnosti. Dává si za cíl zvýšit konkurenceschopnost regionu nebo města, vylepšit místní podnikatelské prostředí a využívat všech zdrojů. Programem ekonomického přístupu je vytvářet nová pracovní místa, podporovat malé a střední podniky, povzbuzovat vznik nových podniků a vytvářet investice.

Nedostatkem ekonomického přístupu je nedostačující zohledňování ochrany životního prostředí a principů trvalé udržitelnosti.

Sociogeografický přístup spočívá v krocích, které vedou ke zlepšování sociálně ekonomického prostředí v řešeném území. Tento přístup je orientován na místní komunitu a na jeho chápání silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb.

Strategický plán nabízí taková řešení, při kterých se prosazuje společná vůle ke zlepšení celkové situace.

Environmentální přístup nabízí plán rozvoje určitého místa, který obsahuje principy udržitelného rozvoje. Na rozdíl od předchozích přístupů zohledňuje environmentální problematiku a snaží se prostředí zachovat pro budoucí generace. Řeší problémy komplexně a dlouhodobě, vyznává optimální využití zdrojů a pomáhá dosáhnout konsensu všech účastníků v hlavních otázkách.

Principy udržitelného rozvoje jsou ukotveny v programu Místní agenda 21 (MA21).

Výstupem strategického plánování je strategický plán. Tento dokument obec nebo region mít nemusí, není vymahatelný zákonem a tudíž i jeho plnění je ve své podstatě dobrovolné. Nicméně pokud strategický plán existuje, měl by splňovat následující kritéria:

- dlouhodobost - plánovat v horizontu více let;
- systematickost - systematické mapování všech oblastí a odvětví;

- selektivnost - stanovení prioritních cílů;
- provázanost - jednotlivé kroky, cíle jsou provázané;
- soustavnost - vytvořit strategický plán není jednorázová záležitost, je třeba se ho držet, prověřovat a doplňovat jej;
- otevřenost - vůči veřejnosti, kritice, novým podnětům;
- reálnost - dosažitelnost cílů.

Strategický plán by měl být zhotoven na základě hodnocení dosavadního vývoje a určení klíčových problémů. Ty pak povedou k určení strategických cílů.

Každý strategický plán by měl obsahovat tři části - těmi jsou: analýza, syntéza a prognóza. S ohledem na časové úrovně by se měl strategický plán sestávat z dlouhodobé vize (období na 20 let), střednědobé strategie (10 - 15 let) a krátkodobých akčních plánů (na volební období - 4 roky).

Strategické dokumenty se tvoří zejména expertní nebo komunitní metodou. Při expertní metodě pracuje skupina najatých odborníků. Strategický plán vytvořený touto metodou je detailně propracovaný, má podrobnou analytickou část, na druhé straně ale reflektuje jen povrchní znalosti místního prostředí a komunity. Strategický plán zhotovený komunitní metodou je naopak výsledkem diskuze místních obyvatel. Výhodou takového plánu je jasná orientace na konkrétní problémy a dokonalá znalost místního prostředí, nedostatkem jsou zase chybějící podrobné analýzy a povrchně zpracované nebo těžko realizovatelné strategie. Další metodou je metoda vnitřních zdrojů, kdy je plán sestaven zaměstnanci magistrátu či městského úřadu bez pomoci expertů i široké veřejnosti. Rovněž pochopitelně dochází ke kombinaci zmíněných metod. [4]

1.3.2 Územní plánování

Dalším druhem plánování ve veřejné správě je územní plánování, které představuje soustavnou činnost zabývající se územním rozvojem s cílem optimálního funkčního využití území, vyloučení vzájemných disproporcí a prosazování veřejného i soukromého zájmu v území.

"Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích. " [4]

Nástroji územního plánování jsou:

- územně plánovací podklady - sestávající se z územně analytických podkladů a územní studie;
- politika územního rozvoje - zohledňující udržitelný rozvoj ve státních i mezinárodních souvislostech;
- územně plánovací dokumentace - skládající se ze zásad územního rozvoje, územního plánu, regulačního plánu a územního rozhodnutí;
- územní opatření - o stavební uzávěře, o asanaci území;
- úprava vztahů v území. [4]

1.3.3 Ekonomické plánování

Třetím typem plánování je ekonomické plánování, které se orientuje na finanční cíl, zohledňuje finanční riziko. Soukromá sféra považuje za finanční cíl zisk, u veřejného sektoru je cílem zejména efektivní hospodaření.

Ekonomické plánování disponuje makroekonomickými a mikroekonomickými nástroji regionální politiky.

Pod ekonomickým (nebo též finančním) plánováním se chápe proces posuzování celkových efektů finančního a investičního rozhodování. Výsledkem finančního plánování je finanční plán. Při finančním plánování se obvykle plánuje krátkodobě (na 1 rok) nebo dlouhodobě (na 2 - 5 let). Podle časového horizontu se rozlišují dlouhodobé finanční plány, rozpočtové výhledy a rozpočty. [4]

1.4 Regionální rozvojová pomoc

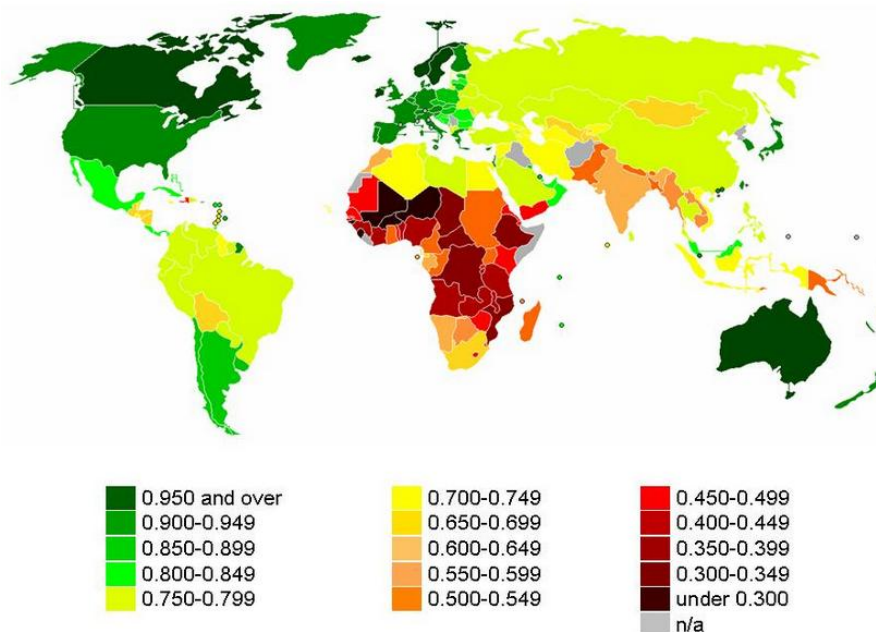
Rozvojová pomoc, ať už regionální nebo nadregionální, je způsob, kterým vyspělé státy (regiony) pomáhají rozvojovým oblastem. Rozvojová pomoc neboli rozvojová spolupráce na rozdíl od humanitární pomoci nereaguje na okamžitou potřebu, ale snaží se řešit dlouhodobé problémy, které oblast sužují.

Vyspělost země se sleduje např. podle hospodářského růstu nebo míry industrializace země. Trendem současnosti je měření indexu lidského rozvoje (HDI), který zohledňuje ekonomické i sociální aspekty rozvoje - délku života, úroveň zdravotní péče, přístup ke vzdělání a životní standard vyjádřený hrubým národním produktem na obyvatele v paritě kupní síly.

Index lidského rozvoje vypracovává Organizace spojených národů. [10]

Země s indexem blížící se jedné jsou označeny za vyspělé, čím je index nižší, tím je kvalita života v zemi horší. O těchto zemích se mluví jako o rozvojových nebo o zemích třetího světa a na mapě níže jsou znázorněny červenou až hnědou barvou.

Země s nejvyšším HDI indexem je pro rok 2012 Norsko, hodnota HDI je 0,955. Naopak země s nejnižším HDI indexem je Niger a jeho hodnota činí 0,304. [11]

Obrázek 2: Mapa světa podle HDI v roce 2008

Zdroj: [10]

Zahraniční rozvojová pomoc může být bilaterální (dvoustranná) nebo multilaterální (mnohostranná). Multilaterální pomoc je směřována přes mezinárodní organizace. Mezi nejdůležitější patří Organizace spojených národů se svými specializovanými agenturami (např. WHO, UNICEF, UNESCO aj.), Evropské společenství (především prostřednictvím Evropské komise), Světová banka (SB) a Mezinárodní měnový fond (MMF). Bilaterální pomoc směřuje přímo z donorské země do recipientské země a je založena na blízkém vztahu dárce a příjemce. [12]

Nejvýznamnějších 8 problémů vyjádřila OSN v tzv. Rozvojových cílech tisíciletí. Jsou jimi: odstranění extrémní chudoby a hladu, dosažení základního vzdělání pro všechny, prosazení rovnosti mužů a žen, snížení dětské úmrtnosti, zlepšení zdraví matek, boj s nemocemi (AIDS, malárie aj.), zajištění udržitelného stavu životního prostředí a budování světového partnerství pro rozvoj. [13]

Regionální rozvojová pomoc je nástrojem pro realizaci regionální politiky. Stát regionální politiku realizuje, pokud má ekonomické možnosti a politickou vůli problémy či meziregionální rozdíly řešit.

Jedinečným příkladem regionální rozvojové pomoci je přístup EU k regionální politice zahrnující vnitrostátní, regionální i přeshraniční operační programy. Pod záštitou EU byl zřízen Evropský fond pro regionální rozvoj ERDF.

1.5 Klíčové poznatky

Regionální politika usiluje o vyvážený regionální rozvoj a snaží se odstraňovat nežádoucí rozdíly mezi regiony. Mezi hlavní iniciativy současného způsobu rozvoje patří udržitelný rozvoj, který usiluje o ekonomickou, sociální a environmentální rovnováhu.

Regionální politika se nesoustřeďuje jen na rozvoj území v daném státu, ale u vyspělých států směřuje rozvojová pomoc problémovým regionům po celém světě.

Každá země má přístup k regionální politice odlišný, v následující části této práce bude analyzováno, jakým způsobem je regionální politika uplatňována v Norsku a České republice.

2. SYSTÉM REGIONÁLNÍHO ROZVOJE A REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI NORSKA

2.1 Obecná charakteristika Norska

Norsko, celým názvem Norské království, se svou rozlohou 323 758 km² zaujímá co do rozlohy 8. místo v Evropě. V Norsku žije přibližně 5,1 milionu obyvatel, přičemž zhruba 5,6% z nich má zahraniční původ. Hlavním městem Norska je Oslo s přibližně 620 000 obyvateli. Norsko je vysoce demokratický stát se státním zřízením parlamentní monarchie, hlavou státu je král – v současnosti Harald V. Moc zákonodárná je svěřena parlamentu a výkonná je v rukou norské vlády v čele s ministerským předsedou.

Norsko se rozkládá v severní Evropě, na západní straně Skandinávského poloostrova a na mnoha ostrůvcích v Severním a Barentsově moři a v Severním ledovém oceánu. Norsko je pobřežním státem sousedícím se Švédskem, Finskem a Ruskem. K norskému území patří souostroví Svalbard (Špicberky), Lofoty a Vesterály, ostrov Medvědí, Bouvetův a Jan Mayen poblíž Islandu.

Povrch Norska byl modelován četnými ledovci. Na západním pobřeží se nacházejí četné fjordy, které vznikly zatopením ledovcových údolí. Celým státem se od jihu táhne Skandinávské pohoří s nejvyšším vrcholem Galdhøpiggen. Ve Skandinávském pohoří se nachází největší pevninský evropský ledovec.

Podnebí Norska je ovlivněno oceánem, zejména golfským proudem. Jižní části Norska jsou řazeny k mírně teplému vlhkému podnebí.

Prvními obyvateli Norska byli Sámové žijící v Laponsku dodnes. Nejznámějšími obyvateli Norska byli však Vikingové, známi především díky svým objevitelským plavbám. Během středověku decimoval i norskou populaci mor, odhaduje se, že takřka dvě třetiny obyvatelstva této nákaze podlehly. V roce 1380 vstoupilo Norsko s Dánskem do Kalmarské unie. Z ní vystoupilo v roce 1814, kdy byla zřízena absolutní monarchie. Ve stejném roce uzavřela unii se Švédskem, která zanikla roku 1905. V Norském království z různých důvodů nepůsobila šlechta jako ve zbytku Evropy, poměrně silný vliv zde měli farmáři a rybáři. Tato skutečnost ovlivnila další vývoj země. Od roku 1905 je Norsko nezávislé a snaží se uplatňovat nezávislou zahraniční politiku. V roce 1949 však pod vlivem událostí 2. světové války a rozpínavosti SSSR vstoupilo do NATO. Norsko nikdy nevstoupilo do EU,

uskutečnila se dvě referenda – obě vyjádřila nesouhlas většiny populace se vstupem (především kvůli obavám z případného omezení těžby ropy a rybolovu).

Ekonomika Norského království je velice vyspělá. Podle OECD je Norsko 2. nejbohatší zemí světa co do výše HDP na obyvatele za rok 2012. [14]

Hlavní roli hrají rozsáhlé zásoby ropy a zemního plynu, po zemích Blízkého východu je Norsko největším producentem ropy a plynu. Rybolov a těžba dřeva představují tradiční odvětví. Drtivá většina energie se získává z vodních elektráren, což je v souladu s environmentální politikou, které Norsko přikládá zvláštní důraz.

Norsko se svým sociálním přístupem praktikuje tzv. welfare model – poskytuje univerzální zdravotní péči a komplexní systém sociálního zabezpečení.

Norsko je zemí s nejvyšší životní úrovní a díky všem 3 rozměrům lidského rozvoje, tj. dlouhý a zdravý život, dostupnost vzdělání a výše příjmu, se na první příčce žebříčku držela i v letech 2001 – 2006 a 2008 – 2013. [11]

2.2 Administrativní členění Norska

Norsko se dělí na 19 regionů (tzv. fylker) – včetně území hlavního města Osla, a 428 samosprávných obcí (tzv. kommuner). Každý region má svého guvernéra, který daný kraj reprezentuje. [15]

Mezi regiony a místními samosprávami neexistuje hierarchie, jsou na sobě nezávislé a navázané přímo na centrální státní autoritu.

Regiony vycházejí ze správního rozdělení země z období středověku. Nesou odpovědnost za vzdělávání na vyšším stupni a za řadu technických služeb.

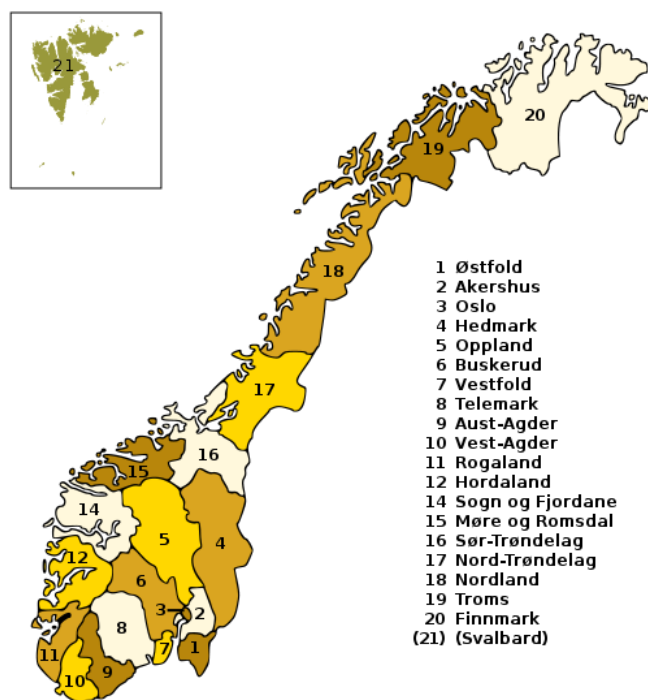
Místní úroveň má na starost vzdělávání na nižším stupni, sociální služby, územní plánování, komunikace, vodovody a kanalizace.

Obě samosprávné úrovně jsou na sobě nezávislé. Regiony i obce řídí zvolená zastupitelstva. Volby na místní i regionální úrovni se konají každé 4 roky. Regionální zastupitelstvo (nebo rada) mívá 30 – 50 členů, kteří se scházejí zhruba 6x ročně. Je vedeno předsedou regionální rady nebo starostou regionu.

Národní vláda, resp. král je v každém regionu zastupován guvernérem (hejtmanem), kterému je svěřena funkce vykonávat v regionu dohled.

Regiony i obce jsou financovány částečně z místních daní, poplatků a místního podnikání a částečně z prostředků přidělených centrálními úřady a jinými veřejnými institucemi. [16]

Mezi úrovní státu a regionu je ještě stupeň 5 tzv. funkčních regionů (například v oblasti zdravotní péče), který sdružuje větší celky, než jsou regiony. Tyto celky oslabují moc regionů, jinak ale Norsko směřuje k decentralizaci a posilování rolí regionů v podobě vytváření regionálních rozvojových strategií.

Obrázek 3: Regiony v Norsku

Zdroj: [17]

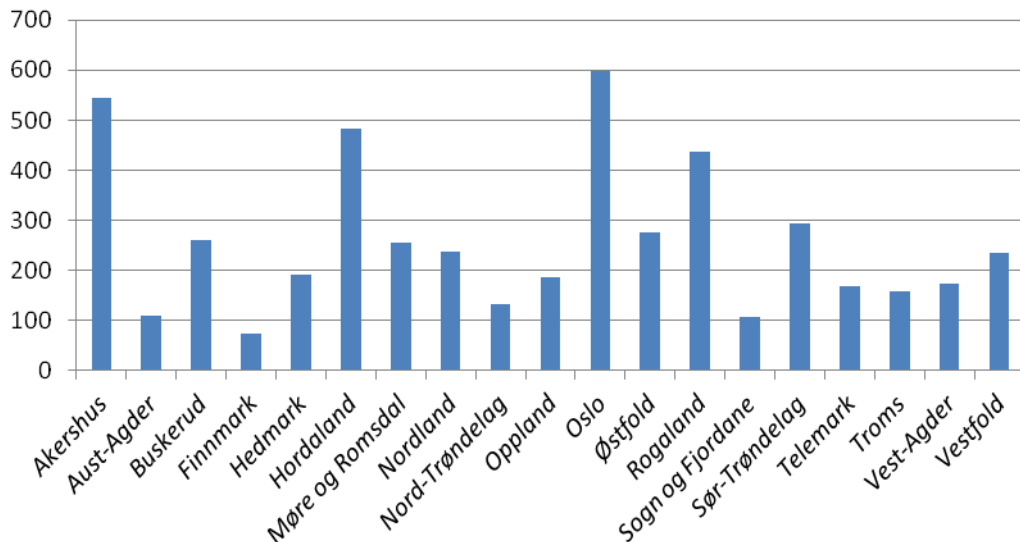
Jako člen ESVO je Norsko též rozděleno podle NUTS. Toto dělení slouží jen pro statistické účely.

Tabulka 4: NUTS v Norsku

NUTS I	Norsko	1
NUTS II	Sdružené regiony	7
NUTS III	Regiony	19

Zdroj: [18]

K 1. lednu 2013 mělo Norsko 5 051 275 obyvatel. [19] Nejvíce lidí žije v jižních částech země a ve velkých městech. Nejlidnatější jsou regiony Oslo, Akerhus, Hordaland a Rogaland, naopak nejméně osídlený je sever země v čele se Špicberky, které mají pouhých 2 642 obyvatel.

Obrázek 4: Obyvatelstvo v norských regionech

Zdroj: [20]

Míra urbanizace v Norsku je vysoká, ve městech žije asi 79 % populace. V Norsku je celkem 428 obcí, z toho 94 měst. Nejvyšší podíl populace žije ve městech. Hustota obyvatel dosahuje 12,8 obyvatel na km².

Pro územní uspořádání Norska jsou typické rozsáhlé horské oblasti, ostrovní a pobřežní regiony, arktické a subarktické oblasti, velmi nízká hustota osídlení, velké rozdíly v sídelní struktuře a velké vzdálenosti mezi sídly.

2.3 Strategie regionálního rozvoje Norska

2.3.1 Norsko a regionální politika

Na konci 90. let Norsko zásadně změnilo svou regionální politiku, když se začaly vyvíjet regionální rozvojové programy, které jsou formulovány na úrovni regionů tak, aby byly v souladu s cíli a nástroji národní regionální politiky. Tato změna představovala velký krok

k decentralizaci. Spolupráce s regionálními institucemi navázala na myšlenku EU "Evropa regionů".

Regionální politiku Norska má na starost zejména Ministerstvo pro místní a regionální rozvoj a místní samosprávné orgány.

V rámci regionální politiky Norska vznikají regionální rozvojové programy, za které nesou regiony, resp. jejich zástupci zodpovědnost. Obecně vzato se tyto programy zaměřují na periferie regionů, do kterých se snaží přilákat mladé lidi skrze speciální rozvojové programy pro podnikání a podporu výzkumu, a tím regiony rozvíjejí.

Hlavními úkoly regionální politiky zůstávají decentralizace, restrukturalizace postižených oblastí a podpora inovací.

Cílem norské regionální politiky je zachovat hlavní rysy struktury osídlení a podpořit růstový potenciál ve všech oblastech. Regionální politika se zabývá všemi oblastmi od velkých měst po venkov.

Kromě toho klade norská vláda velký důraz na trvale udržitelný rozvoj. V platnosti je dokument Strategie udržitelného rozvoje. Tento rozsáhlý dokument se zabývá tím, jak Norsko k udržitelnému rozvoji může přispět. V budoucnu je pro Norsko nezbytné, aby se udržitelný rozvoj stal nedílnou součástí všech rozhodovacích procesů.

Norská regionální politika navazuje spolupráci se zahraničím i meziregionální spolupráci a následuje směr regionální politiky EU. [21]

SEVERSKÁ SPOLUPRÁCE

Díky historickým vazbám ke svým sousedům Norsko posiluje přeshraniční spolupráci s Dánskem, Finskem a Švédskem. Tyto státy společně s Islandem a samostatnými územími Faerských ostrovů, Grónska a Åland tvoří tzv. Nordic region (severský region).

V oblasti Nordic region žije 25,8 mil lidí. Státy v regionu jsou si podobné co do historického vývoje, modelu welfare státu i tradic. Nordická spolupráce byla vystavena na společných hodnotách a na společné snaze rozvíjet Nordic region. Spolupráce v této oblasti je známa už z období Vikingů, ale prvním formálním krokem ke spolupráci bylo vytvoření Severské rady (meziparlamentní orgán) po druhé světové válce v roce 1952 a dále pak vytvoření Severské rady ministrů (mezivládní orgán) v roce 1972.

Existuje okolo 20 nordických institucí (např. NordForsk, Nordic Culture Point, Nordic Project Fund), krom toho existují další instituce, které nejsou považovány za čistě nordické (např. Nordic Investment Bank, Nordic Culture Fund). [22]

NordForsk je vědecká rada zodpovědná za spolupráci ve výzkumu v Nordic regionu. Výzkum se zaměřuje na následující oblasti: humanitní a společenské vědy, medicína, zdravotnictví a sociální péče, přírodní vědy, matematiky, technika aj. Rada se též věnuje přípravě výzkumných pracovníků. [23]

Nordic Culture Point je kulturní centrum se sídlem ve Finsku. Organizace je místem pro nordickou kulturní spolupráci, poskytuje informace o této spolupráci v Nordic regionu i mimo něj. Řídí dva programy Severské rady ministrů - program Kultura a umění a Nordicko-pobaltský program pro kulturu. [24]

Nordic Project Fund usiluje o posílení mezinárodní konkurenceschopnosti nordických malých a středních podniků poskytnutím spolufinancování na základě studie proveditelnosti. Nordická spolupráce je založena na myšlence, že spolupráci dosáhnou země víc, než by dosáhly jednotlivě. Fond spolupracuje s národními, nordickými i mezinárodními organizacemi a má na kontě přes 4600 projektů. [25]

Nordic Investment Bank je mezinárodní instituce nordických a pobaltských zemí. Financuje projekty, které posilují konkurenceschopnost a podporují zlepšení životního prostředí. Nabízí dlouhodobé úvěry a záruky v soukromém i veřejném sektoru. Banku vlastní Dánsko, Estonsko, Finsko, Island, Lotyšsko, Litva, Norsko a Švédsko. Banka půjčuje v těchto zemích i mimo ně, prostředky pro poskytování půjček získává obchodováním na mezinárodních kapitálových trzích. Dluhopisy NIB mají nejvyšší možný rating. [26]

Cílem Nordic Culture Fund je podpora široké kulturní spolupráce. Fond byl založen v roce 1966 a od té doby podpořil tisíce projektů. Granty jsou určeny talentovaným umělcům, profesionálům i amatérům. Projekty musí být na téma umění nebo kultura a musí podporovat nordickou spolupráci. [27]

Nejdůležitější severskou organizací pro regionální studie je Nordregio, mezinárodní (severské) centrum pro výzkum a územní rozvoj. Tuto organizaci zformovala Severská rada ministrů v roce 1997.

Nordregio vytváří data, analýzy, mapy, databáze, strategické materiály aj. na mezinárodní, národní i regionální úrovni. Neboť správná politická rozhodnutí lze provádět pouze na základě kvalitních a spolehlivých informací, jedním z nejdůležitějších úkolů Nordregio je přispívat k rozvoji regionální politiky a k celkovému rozvoji v severských zemích.

Hlavními oblastmi zájmu Nordregio jsou regionální rozvoj, rozvoj měst i venkova, demografie, gender, inovace, globální změny klimatu a mezinárodní energetická politika. [28]

Spolupráce zemí Nordic regionu je řízena zejména národními zájmy zúčastněných zemí a orientuje se zejména na okolní země - tzn. pobaltské státy.

Spolupráce probíhá především na meziparlamentní a mezivládní úrovni a má význačný vliv na tvorbu jednotlivých národních politik a prioritních os.

Silná přeshraniční spolupráce probíhá už od 60. let 20. století, v současné době se uskutečňuje i v podobě evropských programů mj. Jelikož Dánsko, Finsko a Švédsko jsou členskými zeměmi EU, je v Nordic regionu vedena evropská regionální politika. Norsko se začalo více zapojovat do programů EU. Priority regionální politiky jsou zaměřeny především na podporu regionů v odlehlých oblastech a s nízkým zalidněním. Podporují se zejména turismus, drobné podnikání a tradiční odvětví jako rybářství.

NORSKO A REGIONÁLNÍ POLITIKA EU

Norsko je jednou z mála vyspělých evropských zemí, které nejsou členy o EU. O svém členství hlasovalo v referendu už dvakrát a dvakrát vstup do EU odmítlo – v roce 1972 a 1994.

Důsledkem toho je spolupráce s EU založena na jiné bázi, než je to u členských států EU. Tato spolupráce Norsku umožňuje uchovat si velmi vysokou úroveň při ekonomické integrace a politické spolupráci s EU a jejími členy.

Norsko je dlouhodobým partnerem EU. Spolu s Islandem a Lichtenštejnskem poskytuje značné finanční prostředky na snižování hospodářských a sociálních rozdílů v zemích EU. Od roku 1994 tyto země poskytly celkem 3,27 mld. eur prostřednictvím různých dotačních mechanismů.

Nejdůležitějším dokumentem upravující vztahy mezi Norskem (a zbylými dvěma členskými státy ESVO – Island a Lichtenštejnsko) a EU je smlouva EHP (Evropský hospodářský prostor).

Smlouva rozšířila na celé území EHP platnost čtyř základních svobod (volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu), jaké platí v EU a tím umožnila zejména volný obchod mezi zeměmi EU a ESVO. Podmínkou k rozšíření těchto svobod pro občany na území Islandu, Norska a Lichtenštejnska je zejména zavádění vymezených částí legislativy Evropské unie do právních pořádků těchto států. Norsku to přináší výhodu, ale i nevýhodu v podobě minimálního vlivu na tvorbu norem vytvářených EU. Na evropské instituce v Bruselu působí politickým lobbingem.

V rámci smlouvy EHP klade Norsko důraz na oblasti politiky pro něj zvlášť významné – energie a životní prostředí.

Norsko se také připojilo k Schengenské dohodě umožňující volný pohyb osob a zboží v schengenském prostoru bez zdržování a formalit. Díky tomu se Norsko podílí na společné hraniční a pasové politice.

Další oblastí blízké spolupráce Norska s EU je zahraniční a bezpečnostní politika. Norsko jako člen NATO se připojilo k zásadám rozmíst'ování zdrojů a rozvoje bezpečnostní politiky.

Norsko je zapojeno do regionální politiky EU a jednotného vnitřního trhu, což vytváří prostor pro spolupráci s ostatními evropskými regiony. Účastní se celé řady programů EU, např. na poli výzkumu, vzdělávání a kultury. [29]

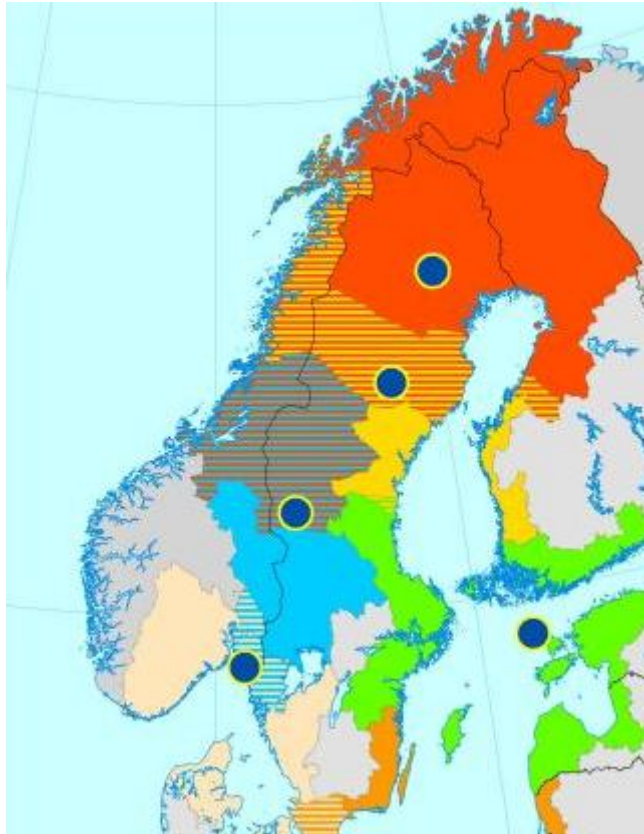
Ačkoliv Norské království není členem EU, účastní se některých evropských programů. Podílí se na financování meziregionální spolupráce INTERREG od roku 1996. Norsko ji financuje z vlastních zdrojů na národní, regionální i místní úrovni. Norsko na INTERREGu participuje za téměř stejných podmínek jako členové EU.

Územní spolupráce INTERREG IV je součástí evropské regionální politiky a je zaměřena na zvyšování nadnárodní a meziregionální spolupráce napříč zeměmi EU. Je financována z Evropského fondu regionálního rozvoje ERDF.

V současném programovém období 2007 – 2013 se Norsko účastní 11 různých programů: 4 přeshraničních programů, 3 nadnárodních programů a 4 meziregionálních programů; a Evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI).

Jedná se o následující INTERREG programy:

- 4 přeshraniční programy – přes hranice s Finskem, Švédskem a Dánskem: Nord, Botnia Atlantica, Švédsko - Norsko Öresund - Kattegatt - Skagerrak

Obrázek 5: Přeshraniční programy Norska

Zdroj: [18]

- 3 nadnárodní programy – The Baltic Sea programme, The North Sea programme a Northern Periphery
- 4 meziregionální programy – ESPON, INTERACT, INTERREG IVC, URBACT II

Norsko se podílí na Evropském nástroji sousedství a partnerství ENPI, v rámci tohoto programu spolufinancuje program Kolarctic (společně se Švédskem, Finskem a Ruskem). [30]

Na regionální i na místní úrovni se projevil značný zájem na účasti v INTERREGu. Norská vláda považuje účast v INTERREGu za přidanou hodnotu ke své vlastní regionální politice.

V současném programovém období (2007 – 2013) Norsko INTERREGu přispívá ročně částkou zhruba 200 mil. NOK (cca 680 mil. Kč). Z toho je okolo 50% financováno Ministerstvem pro místní a regionální rozvoj, zbytek je pokryt z místních, regionálních a soukromých zdrojů.

Norsko spolupracuje s EU na mezinárodní úrovni, tato spolupráce je založená na sdílení základních postojů a hodnot. Společný zájem vidí v budování demokracie a prosazování lidských práv, v otázkách změny klimatu a životní prostředí a v neposlední řadě v mezinárodní rozvojové pomoci a prosazování míru. Tato spolupráce bude i do budoucna dále rozvíjena. [29]

2.3.2 Nástroje regionální politiky uplatňované v Norsku

Norské strategické dokumenty nejsou stejné jako u zemí EU. Každé 4 roky se parlamentu předkládají tzv. White papers, které udávají budoucí směřování mj. i regionální a místní politice. Aktuální White paper je v platnosti od 1. března 2013.

Hlavními tématy jsou:

- Konkurence a rovnováha v regionech
- Norské regiony v globálních vztazích
- Atraktivita místních společenství
- Infrastruktura, doprava a komunikační technologie
- Rámec aktivní místní a regionální politiky
- Hospodářský rozvoj

- Trh práce
- Finanční a správní dopady

Dokument má celkem 139 stran, z toho 6 stran se věnuje rámci místní a regionální politiky. Vize regionální politiky je formulována stručně a obecně: "dobrý život v zemi". Dále jsou nastíněny cíle místní a regionální politiky, které jsou podobného rázu.

Např. využívat lidské a přírodní zdroje rovnoměrně v celé zemi tak, aby bylo dosahováno co nejvyššího hospodářského růstu, aby byla zajištěna svoboda a rovné životní podmínky. Zachovat hlavní rysy struktury osídlení. Navázat na historické a kulturní dědictví. Zajistit širokou nabídku veřejných služeb v celé zemi.

Místní a regionální politiky byly posouzeny jako velmi úspěšné. V budoucnu mají být dále rozvíjeny a jejich pravomoci budou posíleny.

Rámcem pro regionální a místní politiku hovoří zejména o zaměstnanosti ve venkovských oblastech. Jako zvlášť důležitý nástroj regionální politiky se rozlišují příspěvky pro zaměstnavatele podle zalidněnosti regionu, ve kterém se podnik nachází, aby se kompenzovaly nevýhody spojené s nízkou hustotou zalidnění a s překonáváním velkých vzdáleností. Vláda tak investuje do méně osídlených regionů. Jelikož jsou mezi regiony citelné rozdíly, hlavním cílem je i nadále přidělovat zdroje do nejpotřebnějších regionů.

White paper poskytuje spíše obecné pokyny, konkrétní strategie si vytváří každý region zvlášť, ve kterých se ale řídí prioritními osami zadanými státní úrovní. Strategie a plány schvaluje centrální úroveň. [31]

Všechny municipalities musí mít definovanou strategii rozvoje i vlastní územní plán pro celé správní území. Územní plán odráží budoucí rozvoj území, obsahuje cíle využití území a bohatou metodickou základnu pro přípravu plánů.

Celkovou odpovědnost za územní plánování nese Ministerstvo životního prostředí. V dokumentu White paper je formulována politika využívání půdy.

Dalším stupněm je územní plánování na regionální úrovni. Plány vytvořené na této úrovni nejsou právně závazné, ale slouží jako vodítko pro komunální plánování v rámci regionu.

Municipality sestavují své územní plány s pomocí koordinátorů na regionální úrovni. Tyto územní plány již jsou právně závazné. O přijetí územního plánu rozhoduje obecní zastupitelstvo. Zasáhnout můžou orgány regionální úrovně podáním námítky. [32]

Od 60. let 20. století má Norsko určitou formu ekonomického plánování. Stanovuje pouze všeobecné návody pro budoucí ekonomický rozvoj.

Hlavním požadavkem kladeným na místní samosprávy je vyrovnané rozpočtové saldo. Běžné příjmy musí být schopny pokrýt běžné výdaje. Úvěry mohou být použity pouze pro investiční účely. Úvěry a stejně tak i rozpočet schvaluje guvernér, zástupce vlády v regionu.

Pokud místní samospráva nedodrží vyrovnaný rozpočet, nehrozí jí žádná sankce. Dodržování tohoto požadavku se nicméně osvědčilo a norské municipality nemají vážné problémy se zadlužováním od druhé světové války. [33]

2.4 Rozvojová pomoc Norska

2.4.1 Regionální rozvojová pomoc poskytovaná v rámci Norska

Regionální rozvoj v Norsku zaznamenává pozitivní trendy v podobě rovnoměrného růstu populace napříč celou zemí, udržování nízké míry nezaměstnanosti a stabilního růstu HDP. HDP na obyvatele je ve všech norských regionech vyšší než průměr EU a míra nezaměstnanosti norských krajů je nižší než ve většině evropských zemí. Celkově vzato se Norsko potýká s menšími vnitřními rozdíly než zbytek Evropy.

Oproti regionům sousedních zemí, resp. oproti všem ostatním evropským regionům nejsou mezi norskými regiony patrné tak citelné rozdíly, za což může implementace kvalitní regionální politiky. Zde jsou některé příklady regionální rozvojové pomoci v Norsku.

Norsko rapidně zvýšilo prostředky vynakládané na vedení regionální politiky a politiky rozvoje venkova. Od roku 2005 do roku 2011 se zvedly o 743 milionů NOK, tj. zhruba o 55%. Regionální politika a politika rozvoje venkova je na předním místě vládní agendy.

V roce 2010 byla zahájena reforma státní správy, ve které byla posílena úloha regionálních úřadů jakožto hlavních aktérů regionálního rozvoje. Rovněž byly založeny regionální výzkumné fondy určené na podporu prioritních cílových oblastí a na oblast

výzkumu. Dále byl vytvořen zvláštní vládní výbor zabývající se regionální politikou a politikou rozvoje venkova.

Vláda vytvořila několik opatření podporujících podnikání, které je hnacím motorem regionálního rozvoje. Byl vytvořen program pro podporu inovací, jehož rozpočet se průběžně navyšuje. Vznikl celostátní vzdělávací program pro mladé podnikatele a fond pro rozvoj podnikání. Potřebným obcím se přidělují finanční prostředky na restrukturalizaci.

Vláda podporuje místní iniciativy zaměřené na rozvoj atraktivity místních komunit, a tím zvyšuje dostupnost služeb, vytváří nová pracovní místa, napomáhá integraci imigrantů a vytváří kulturní a volnočasové aktivity.

Na podporu oblastí norského venkova bylo v roce 2008 založeno Norské centrum pro rozvoj venkova. Tato organizace si dává za cíl podporovat místní rozvoj a místní iniciativy. Působí především jako konzultační středisko a centrum odborných znalostí pro udržitelný místní rozvoj. Mezi hlavní úkoly centra patří předávání zkušeností, zajišťování podpory místních rozvojových iniciativ a pomoc s příslušnou dokumentací.

Zvláštním nástrojem regionální pomoci je pilotní projekt, který zvýhodňuje žáky žijící v odlehlých oblastech k získání řidičského oprávnění. [34]

Jako ukázka rozdílnosti norských regionů, budou následně porovnány 4 norské regiony: Oslo, Oppland, Finnmark a Špicberky. Různí se nejen geografickou polohou, ale i demografickým rozložením a dalšími faktory, na které bude dále poukázáno.

Obrázek 6: Regiony Oslo, Oppland, Finnmark a Špicberky na mapě Norska

Zdroj: zpracováno podle [35]

Oslo je nejstarší hlavní město ve Skandinávii a vlastním regionem se stalo v roce 1842. Skutečnost, že je Oslo norskou metropolí, z něj činí velice specifický region.

Oslo je se svou rozlohou 450 km² nejmenší z regionů. Třetina území je osídlena, zbytek tvoří lesy a jezera. Obyvatel má Oslo naopak nejvíce – přes 620 000, a tak je norským nejhustěji zalidněným regionem.

Převládá tam poměrně příjemné podnebí ovlivňováno golfským proudem s ročními teplotami od -4 do +22°C.

V tomto regionu je nejvíce pracovních příležitostí, pracuje zde cca 360 000 lidí. Klíčovými odvětvím pro region jsou lodní průmysl, ICT, biotechnologie, farmacie a turismus. Nezaměstnanost se pohybuje kolem 3 %.

Kromě toho, že je Oslo nejvýznamnějším hospodářským, politickým a kulturním centrem Norska, je též významným norským přístavem a celkově významným dopravním uzlem. [36]

Oppland je o rozloze 25 000 km² pátý největší norský region. Nachází se v něm 4 města – Lillehammer, Gjøvik, Otta a Fagernes. Povrch je tvořen horami, lesy a jezery.

Podnebí v Opplandu je podobné jako v Oslu s typicky suchými léty a vlhkými, chladnějšími zimami.

Nejdůležitějším odvětvím z hlediska ekonomiky regionu je cestovní ruch. Turisté sem jezdí za krásami národních parků a za zimním sportovním vyžitím. Nezaměstnanost je zde ještě o zhruba 1 % nižší než v Oslu. [37]

Nejsevernějším pevninským regionem je Finnmark o rozloze 48 649 km² a počtu obyvatel 74 534. Žijí zde původní obyvatelé Norska Sámové. Ve městě Karasjok byl roku 1989 zřízen sámský parlament, který není zákonodárným orgánem, ale má právo vetovat zákony, které by byly v rozporu s názory Sámu.

Ve Finnmarku panuje subarktické podnebí, střídá se zde polární noc a polární den.

Hlavními ekonomickými odvětvími jsou rybolov, těžba zemního plynu a ropy a turismus. Turisté sem jezdí pozorovat polární záři, lovit, poznávat arktickou divočinu nebo se svézt psím spřežením.

Ve Finnmarku platí daňové zvýhodnění na dani z příjmu (podobně jako na Špicberkách, ale je nižší) jako nástroj regionální politiky. [38]

Špicberky (Svalbard) nejsou definovány jako region v právním slova smyslu. Ostrovy jsou součástí Norského království, ale nejsou samostatným regionem, ani žádnému jinému regionu nenáleží. Jsou autonomním územím Norska – samosprávě náleží vyšší míra pravomocí než v ostatních norských regionech.

Kromě Norska si nárok na Špicberky dělalo Dánsko, Velká Británie i Rusko, ale podle Špicberské dohody z roku 1920 byla nad tímto územím přiznána svrchovanost Norsku, které roku 1925 nad ostrovy symbolicky převzalo správu. Podle této dohody musí území zůstat demilitarizovanou zónou. Ostrovy jsou spravovány špicberským guvernérem, který má funkci místního guvernéra, šéfa policie a orgánu výkonné moci.

Špicberky jsou s rozlohou 61 000 km² nejrozsáhlejší z regionů a se svými cca 2 600 obyvateli nejméně osídlenou oblastí nejen v Norsku. Hustota obyvatel dosahuje pouhých 0,04 obyv./km².

Populace se soustřeďuje do dvou sídel, Norové v Longyearbyen a Rusové v Barentsburg. Kolem 25 stálých obyvatel má osada Ny-Ålesund. Na Špicberkách je více mužů než žen. Muži si sem jezdili vydělat těžbou v uhelném dole a i dnes tvoří téměř 60 % populace. Oproti pevnině je zde vysoká migrace - průměrná délka pobytu na Špicberkách je 7 let.

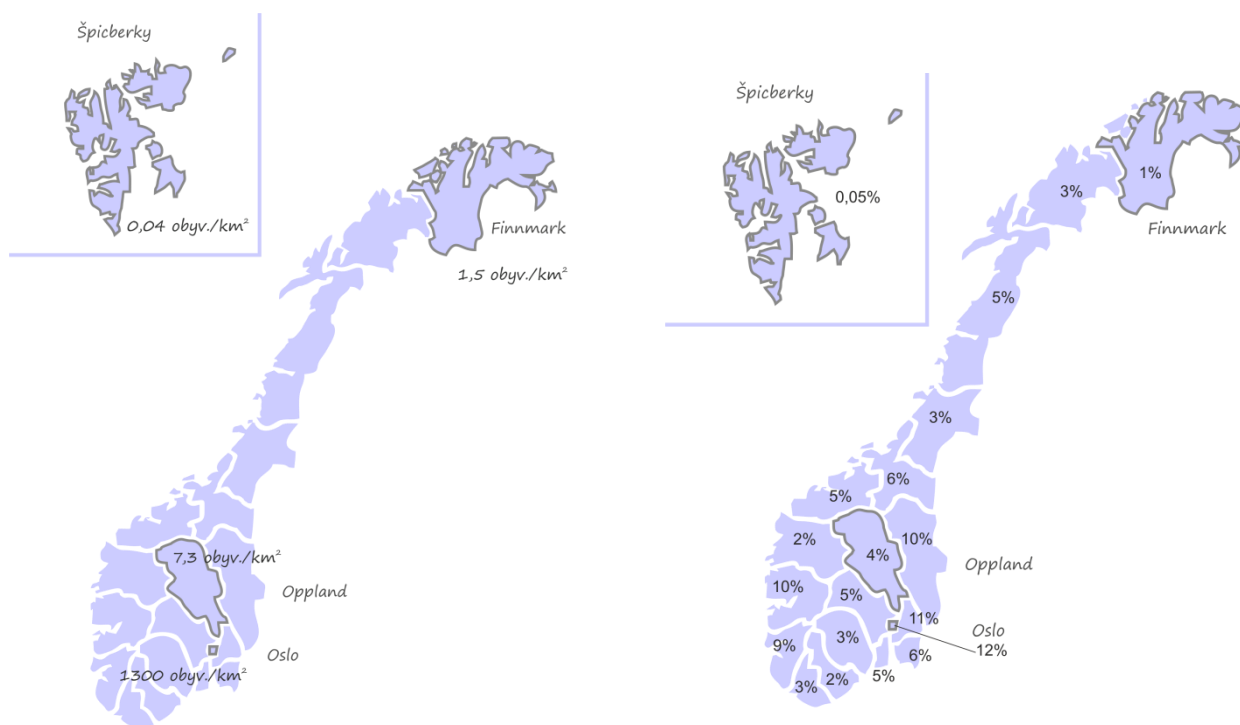
Ostrovy leží v polárním pásu a podnebí je mnohem chladnější než na norské pevnině. Poloha blíží se Severnímu pólu zapříčiňuje, že od dubna do srpna nastává polární den, zatímco od listopadu do ledna trvá polární noc.

I před drsné přírodní podmínky a věčně zmrzlou půdu zde v létě rostou nízké rostliny a jsou zde hnízdiště ptáků. Jen zhruba 6 % země je pokryto vegetací. V místní tundře žijí hraboši, polární lišky, sobi a lední medvědi.

Na Špicberkách mají oproti zbytku Norska daňové zvýhodnění (ukotveno ve Špicberské dohodě z roku 1920). Snížena je daň z příjmu a daň z přidané hodnoty se nevybírání vůbec. Cenové rozdíly jsou díky tomu vidět nejvíce na zboží, které jinak podléhá vysokému zdanění – tabák, pohonné hmoty a alkohol.

Daňovému zvýhodnění na dani z příjmu podléhají ještě další dva severní regiony Finnmark a Troms.

Nezaměstnanost na Špicberkách je všeobecně nižší než na pevnině. Ostrovy jsou do značné míry místem, kam lidé jezdí právě za prací a za výdělkem. Většina je zaměstnána v těžebním průmyslu, ve výzkumu a v turistických a vzdělávacích zařízeních. Tradičním odvětvím je rybolov. [39]

Obrázek 7: Zalidnění norských regionů

Zdroj: zpracováno podle: [35]

Jen na příkladu těchto 4 regionů je vidět, že hlavní rozdíly mezi regiony spočívají v nerovnoměrné sídelní struktuře Norska. Zatímco v jižní části země žije většina obyvatel, sever země je obydlen velice řídce. Tato skutečnost je dána přírodními podmínkami. Tvrdý život v severních regionech kompenzuje nižší míra zdanění. Přesto není možné, ani žádoucí nerovnoměrnost osídlení zcela potlačit.

Tabulka 5: Socioekonomická charakteristika vybraných norských regionů

	Oslo	Oppland	Finnmark	Špicberky
Počet obyvatel (2013)	623 966	187 254	74 534	2 637
Hustota osídlení (obyv./km ²)	1 363	8	1,5	0,04
Přirozený přírůstek	5 771	- 325	33	20
Průměrný věk populace (2011)	30	44	40	37

Čistá migrace (2012)	5 080	441	- 20	4
HDP na hlavu (2010 NOK)	633 485	263 919	303 980	- *
Nezaměstnanost	11 642	2359	1 336	- *
Míra nezaměstnanosti	3,1 %	2,1 %	2,9 %	- *
Podíl VŠ vzdělaného obyv. (2010)	35 %	17 %	18 %	33 %

* Data nejsou k dispozici

Zdroj: [19]

Z vybraných regionů se počet obyvatel nejvíce zvyšuje v Oslu, je zde největší přirozený přírůstek i počet imigrantů. V Opplandu je naopak přirozený úbytek obyvatelstva a z Finnmarku se obyvatelstvo stěhuje - čistá migrace se zde dostává do záporných čísel.

Ve všech regionech včetně těch odlehlých je nízká nezaměstnanost. Ekonomika je vyspělá a žádný z regionů netrpí závažnými problémy.

Vysokoškolsky vzdělané obyvatelstvo převládá v regionech Oslo a Špicberky. Ve velkých městech obvykle bývá vyšší vzdělanost a na Špicberkách se soustřeďuje zejména na univerzitě a ve výzkumných centrech (výzkumná stanice Zeppelin, Špicberské globální úložiště semen). Nižší stupeň vzdělání se dosahuje v Opplandu a Finnmarku. Ve Finnmarku mělo v roce 2008 dokonce 39 % dospělé populace jen základní vzdělání.

Norové mají více než kladný vztah k přírodě. Ta je součástí jejich národní identity, a proto velmi dbají na ochranu životního prostředí.

Cílem norské regionální politiky je zachovat hlavní rysy struktury osídlení a podpořit růstový potenciál ve všech oblastech. Regionální politika se týká celého Norska, od velkých měst po venkovské oblasti.

2.4.2 Regionální rozvojová pomoc poskytovaná mimo území Norska

Mimo území Norska je prioritou zahraniční politiky arktická oblast, pro niž vláda v roce 2006 sestavila strategii High North. Obecným cílem je zajistit v oblasti udržitelný růst a rozvoj prostřednictvím rozsáhlejší mezinárodní spolupráce na poli využívání přírodních zdrojů, nakládání s životním prostředím a výzkumu.

S táním ledu je Arktida také přístupnější. Pod severními moři se zvláště v ruských oblastech nachází velké množství ložisek ropy a plynu. Mezi Asií, Evropou a Severní Amerikou se otevřou nové, kratší námořní cesty vedoucí Severním ledovým oceánem. Rychlé tempo změn je z hlediska řízení strategie High North velkou výzvou, nabízí však také nové příležitosti. Norsko považuje za důležité úzce spolupracovat s dalšími zeměmi.

Sedmi hlavními politickými prioritami je: vykonávat moc důvěryhodným, důsledným a předvídatelným způsobem, rozvíjet znalosti, hospodařit s životním prostředím a přírodními zdroji, rozvíjet ropné aktivity, zajistit živobytí původních obyvatel, rozvíjet mezilidskou spolupráci a posilovat spolupráci s Ruskem.

Akční plán z roku 2009 je určen na následujících 10 - 15 let. Nazývá se Nové stavební kameny a udává tyto akční body:

- rozvoj znalostí o klimatu a životnímu prostředí v oblasti High North,
- zlepšení monitorovacích systémů, systémů reakce v nouzových situacích a námořní bezpečnosti v severních mořích,
- podpora udržitelného rozvoje ropných zdrojů v moři a obnovitelných mořských zdrojů,
- podpora rozvoje obchodu na pobřeží,
- další rozvoj infrastruktury na severu,
- další důsledné uplatňování suverenity a posílení přeshraniční spolupráce na severu,
- zajištění kultury a živobytí původních obyvatel.

Byla rovněž spuštěna řada specifických projektů, které zahrnují vytvoření centra klimatických změn a výzkumu životního prostředí v Tromsø.

Priority jednotlivých akčních bodů a pořadí a rychlost postupu budou zvažovány průběžně a bude se o nich diskutovat v rámci ročních vládních rozpočtových návrhů. Strategie High North bude pro Norsko i v příštích letech důležitá. [40, 41]

2.4.3 Mezinárodní rozvojová pomoc poskytovaná Norskem

Norská rozvojová politika se zaměřuje na nerovné rozdělení moci v rámci států a mezi nimi, jakož i podmínky, které podporují spravedlnost a potlačování diskriminace – na všech úrovních. Pro období 2011 - 2013 je v platnosti strategický dokument Women, Peace and Security (Ženy, mír a bezpečnost). Vedle toho byla podrobně formulována Strategie udržitelného rozvoje, která se zabývá globálními problémy, jako je změna klimatu boj s chudobou a mnoho dalšího.

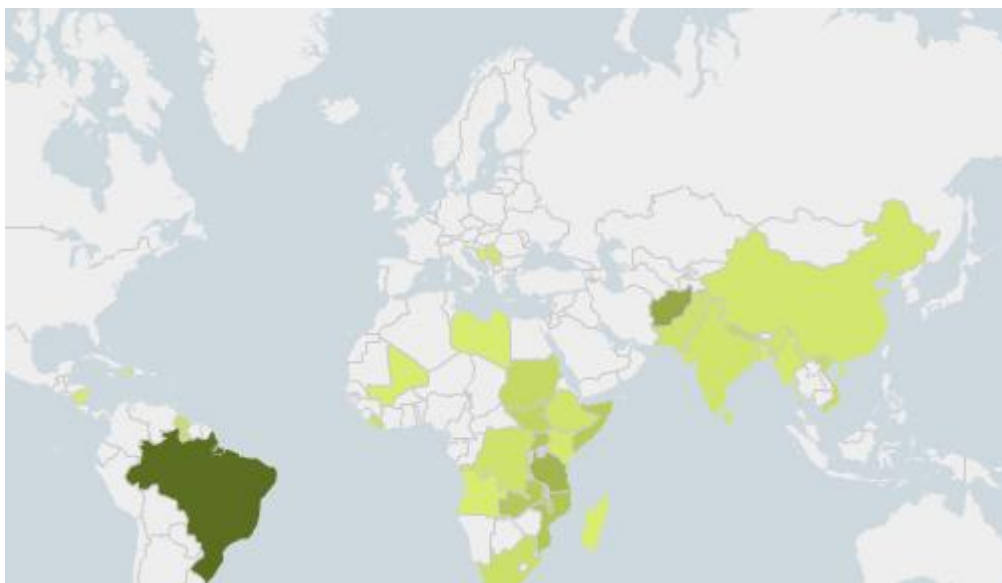
Norsko se zaměřuje na závazek plnit Rozvojové cíle tisíciletí a globální pořádek pod taktovkou OSN. Snaží se pomáhat státům při plnění jejich povinností a jednotlivcům, aby se domohli svých práv.

Norsko vyvíjí cílené snahy v klíčových oblastech, jako jsou lidská práva, životní prostředí a ochrana klimatu, vzdělávání, zdraví a rovnost pohlaví. Je dostatečně podloženu skutečností, že investice do vzdělání, zdraví a příležitostí výdělků pro ženy významně podporují sociální rozvoj a hospodářský růst.

Rozvojové země mají právo a odpovědnost vytvářet svou vlastní budoucnost. Norsko zastává názor, že pro příznivý rozvoj v sociální oblasti je nezbytný fungující stát, aktivní občanská společnost a životaschopný soukromý sektor. Rozvojové země si musejí vybrat samy a stanovit vlastní priority v oblasti rozvoje sociálních služeb, demokracie a strategií na podporu zaměstnanosti a udržitelného hospodářského růstu.

Norsko může tyto procesy podpořit tak, že poskytne finance a odborné znalosti. [42]

Bilaterální pomoc byla v roce 2011 poskytována 30 zemím. Největším příjemcem norské rozvojové pomoci je Brazílie, dále pak Afghánistán a Tanzanie. Příjemci norské pomoci jsou znázorněni na mapě níže zelenou barvou (čím tmavší zelená, tím vyšší pomoc byla zemi poskytnuta).

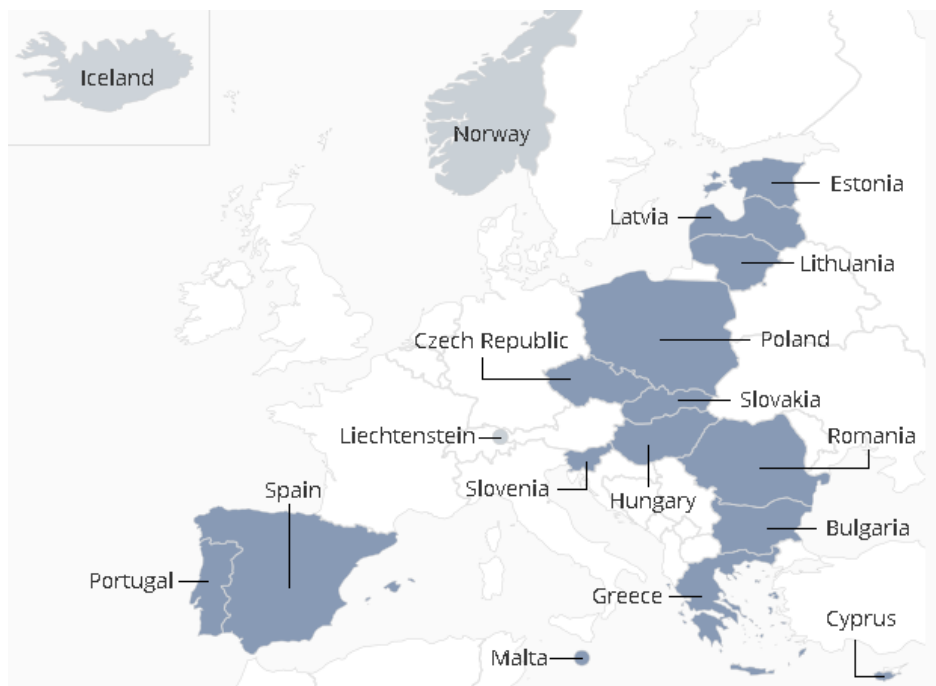
Obrázek 8: Příjemci norské rozvojové pomoci v roce 2011

Zdroj: [43]

Norsko navíc přispívá prostřednictvím finančních mechanismů EHP a Norska (norských fondů). Tím pomáhá snižovat ekonomické a sociální rozdíly v Evropském hospodářském prostoru a posiluje spolupráci s patnácti státy ve střední a jižní Evropě.

Fond EHP je společně financován Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem. Norský podíl na fondu je nejvyšší a činí 94 % (988,5 mil eur). Norské fondy financuje už samo Norsko (800 mil eur). Norsko tedy přispívá i pomocí tohoto bilaterálního finančního nástroje. Prostředky směřují především do ochrany životního prostředí, ekologických inovací a kulturního dědictví. [44]

Dárci a příjemci finančních mechanismů EHP a Norska jdou znázorněni na mapce níže (tmavě příjemci, světle dárci).

Obrázek 9: Finanční mechanismy EHP a Norska

Zdroj: [45]

Multilaterální pomoc Norsko poskytuje zejména skrz Světovou banku, Rozvojový program OSN, UNICEF aj.

2.5 Zhodnocení norského přístupu k regionální politice

Na přístupu Norského království k regionální politice se odráží jeho celková vyspělost, ekonomická stabilita a sociální založení státu.

Norské regiony se vyvíjí harmonicky. Obecně lze říci, že jižní regiony jsou vyspělejší než severní. Žádné regiony však nelze považovat za zaostávající. Navzdory citelným geografickým a demografickým rozdílům je z hlediska regionálního rozvoje hlavní silnou stránkou Norska stabilní ekonomická situace po celé zemi, což umožňuje efektivně využívat přírodní a lidské zdroje, a tím zajišťovat prosperitu celé zemi a dobré životní podmínky svým obyvatelům se zvýšeným ohledem na trvale udržitelný rozvoj.

K zajištění tohoto pozitivního trendu slouží regionální politika a politika rozvoje venkova, která je v Norsku na vysoké úrovni. Tato politika má již mnohaletou tradici a je v norském systému řádně ukotvena. V minulých letech byla regionální politika decentralizována a stala

se již nedílnou součástí státní politiky. Vláda bere regionální politiku včetně rozvojové pomoci jako samozřejmost, v níž hodlá pokračovat.

Norské pojetí regionální politiky se soustředí jednak na poskytování dotací, daňové zvýhodnění odlehlých regionů a dále na aktivní pomoc v podobě vzdělávání a poradenství, podpory inovací, podnikání a obecně místních iniciativ, které tvoří pevný základ pro rozvoj v celé zemi.

Díky silné ekonomice, celkovému bohatství země a sociálnímu založení národa je rozvojová pomoc Norska na zvlášť vysoké úrovni. Navazuje na bohatou spolupráci se svými sousedy, spolupracuje se světovými organizacemi a poskytuje pomoc ostatním zemím i samostatně. Angažuje se v otázkách ochrany životního prostředí nejen na území Norska, pomáhá regionům potýkající se s extrémní chudobou, zabývá se problematikou globálního oteplování a mnoha dalšími globálními záležitostmi. Norsko se účastní celé řady programů na pomoc regionům a lidem po celém světě.

Norské království poskytuje pomoc i České republice v podobě Norských fondů, které jsou určeny zejména na ochranu životního prostředí a kulturního dědictví.

3. SYSTÉM REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY

3.1 Obecná charakteristika České republiky

Česká republika je vnitrozemský stát ve střední Evropě sousedící s Německem, Rakouskem, Slovenskem a Polskem. Rozloha činí 78 867 km² a řadí ČR mezi středně velké státy, počet obyvatel je 10,5 mil. Průměrná hustota zalidnění za rok 2011 činila 133 obyv./km².

Povrch ČR se skládá převážně z pahorkatin. Roviny se nacházejí podél velkých řek – Labe, Morava aj. Průměrná nadmořská výška je 380 m n. m. Česká republika spadá do mírného podnebného pásu.

Česká republika je demokratický stát s politickým systémem založeným na svobodné soutěži politických stran. Hlavou státu je prezident, vrcholným zákonodárným orgánem je dvoukomorový Parlament České republiky. Česko je členem OSN, NATO, OECD, WTO a především EU, která bude připomenuta dále.

3.2 Administrativní členění České republiky

Česká republika se dělí na 14 krajů včetně území hlavního města Prahy, 77 okresů (samospráva na úrovni okresů zrušena roku 2003) a 204 obcí s rozšířenou působností.

Obrázek 10: Kraje ČR

Zdroj: [46]

Stát i kraje plní při podpoře regionálního rozvoje své nezastupitelné role, spolupracují, ale nemohou se vzájemně nahrazovat. Strategie regionálního rozvoje respektuje samosprávnou roli krajů v oblasti plnění dílčích funkcí regionální politiky a rozvoje regionů. [47]

V souvislosti se vstupem do Evropské unie a po dohodě s Eurostatem byly pro statistické účely v České republice zřízeny územní jednotky NUTS. Úrovně NUTS I – V jsou znázorněny v tabulce níže.

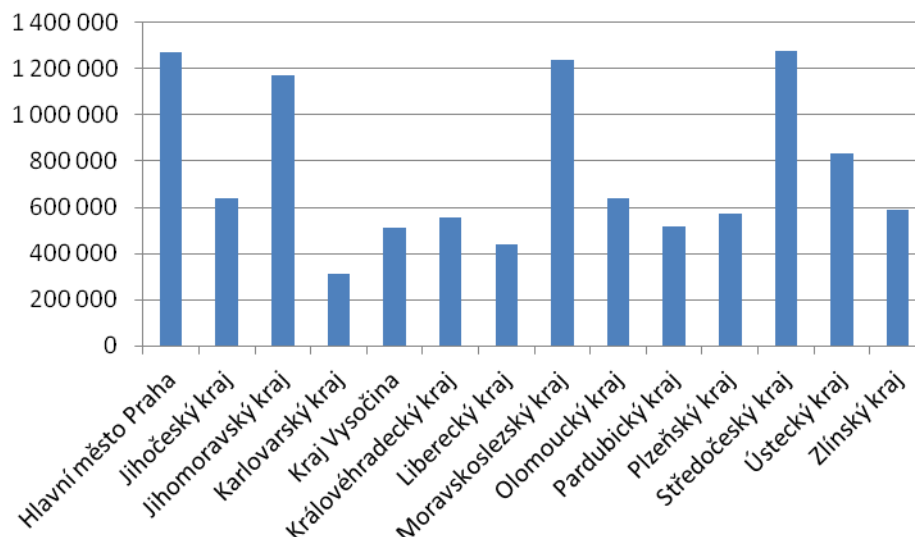
Tabulka 6: NUTS ČR

NUTS I	Celá ČR	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14
NUTS IV	Okresy	77
NUTS V	Obce	6250

Zdroj: [46]

Regiony soudržnosti nejsou dány historickým vývojem, ale vznikly spojením 1 až 3 krajů právě pro statistické účely Eurostatu. Regiony NUTS II mají minimálně 800 000, maximálně 3 mil obyvatel. V České republice se jedná o regiony NUTS II Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko. Těmto regionům je umožněno čerpat pomoc z fondů EU pomocí regionálních operačních programů.

K 31. prosinci 2012 měla Česká republika 10 516 125 obyvatel. Oproti Norsku je geograficky rovnoměrně osídlena. Nejvíce lidí žije v hlavním městě, v kraji Středočeském a Moravskoslezském.

Obrázek 11: Obyvatelstvo v krajích ČR v roce 2012

Zdroj:[46]

Ve městech žije asi 73 % populace. V Česku je celkem 6 251 obcí, z toho 601 měst. Nejvyšší podíl populace žije ve městech nad 100 000 obyvatel. Hustota obyvatel v ČR dosahuje 133 obyvatel/km².

Z porovnání hlavních faktorů regionálního rozvoje je zřejmá existence zřetelných meziregionálních disparit, které lze charakterizovat takto:

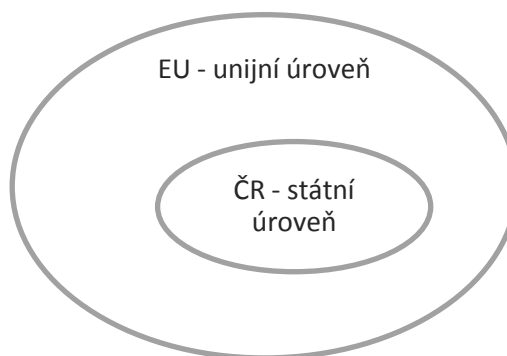
- dochází k poměrně významnému prohlubování rozdílů v ekonomické výkonnosti krajů v řadě ukazatelů rozhodujících pro životní úroveň obyvatelstva (HDP/obyvatele, průměrné mzdy, nezaměstnanost aj.),
- existují významné rozdíly mezi okresy v míře nezaměstnanosti a v příjmech na obyvatele,
- v krajích postižených nezbytností rozsáhlé restrukturalizace průmyslu (zejména v Ústeckém a Moravskoslezském kraji) je stále vysoká nezaměstnanost, nedaří se dostatečně rychle efektivně realizovat potřebné strukturální přeměny,
- obce ve venkovských oblastech mají nepříznivé podmínky pro podnikání a dochází ke stárnutí venkovského obyvatelstva,
- zaostává ekonomická úroveň značné části příhraničních okresů,

- přetrvává nedostatečné napojení severovýchodní Moravy a Slezska na transevropské komunikační tahy a hlavní město, což výrazně přispívá k nezájmu investorů, zejména zahraničních, o toto území,
- existují rozdíly mezi podílem vysokoškolsky vzdělaných lidí ve dvou největších městech (Praha a Brno) a v ostatních krajských městech,
- projevuje se stále narušené životní prostředí v důsledku minulé průmyslové činnosti v severozápadních Čechách a na severní Moravě a v důsledku rozvoje automobilové dopravy také v Praze a dalších velkých městech. [48]

3.3 Strategie regionálního rozvoje České republiky

3.3.1 Regionální politika České republiky

Regionální politika ČR je po vstupu do Evropské unie úzce spjata s regionální politikou EU. Regionální politika ČR je koordinovaná - zohledňuje státní i unijní úroveň.

Obrázek 12: Koordinovaná regionální politika

Zdroj: vlastní grafické vyjádření

V oblasti regionální politiky ČR vypracovává a uvádí do praxe koncepční dokumenty a strategie Ministerstvo pro místní rozvoj MMR.

V období 2007 – 2013 sleduje regionální politika EU 3 cíle:

- Konvergence – solidarita mezi regiony,
- Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost,
- Evropská územní spolupráce.

V souvislosti s tím patří mezi základní cíle regionální politiky ČR rozvoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti, každý region by měl mít příležitosti ke svému vyváženému rozvoji odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým stránkám.

Zvláštní pozornost věnuje regionální politika specifickým problémům rozvoje měst a venkovských oblastí.

K podpoře regionálního rozvoje patří také poskytování státní pomoci po živelních a jiných pohromách v souladu se zákonnou úpravou.

Základním nástrojem regionální politiky, za niž ze zákona odpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj, je nyní Strategie regionálního rozvoje České republiky platná pro období 2007–2013 navazující na SRR z roku 2010. Zabezpečuje provázanost národní regionální politiky s regionální politikou Evropské unie a také s ostatními odvětvovými politikami ovlivňujícími rozvoj území.

Hlavní směry a cíle regionální politiky ČR se odvíjejí od Strategie udržitelného rozvoje ČR a od reformního, prorůstového plánu formulovaného ve Strategii hospodářského růstu ČR (SHR) a v Národním programu reform (NPR); jsou v interakci k hlavním cílům resortních a krajských strategií a programů a jsou sladěny s prioritami EU, stanovenými v politice hospodářské a sociální soudržnosti a v obnovené Lisabonské strategii (koheze, růst, zaměstnanost). [49]

Strategie regionálního rozvoje vychází ze dvou poznatků:

1) Silné stránky, slabé stránky, vnější příležitosti a ohrožení rozvoje ČR jsou výrazně regionálně i jinak územně diferenciované a v posledních letech se tyto rozdíly ještě prohlubují.

2) Existují dva základní vzorce překonávání regionálních disparit v tomto smyslu. Jeden preferuje zachování a využívání funkčních (z hlediska možností rozvoje pozitivních) rozmanitostí jednotlivých regionů.

Obrázek 13: Překonávání regionálních disparit 1

Zdroj: [47]

Druhý, který je odrazem čtyřicetileté historie regionální politiky uplatňované do roku 1989, naopak preferuje maximální potlačení rozdílů.

Obrázek 14: Překonávání regionálních disparit 2

Zdroj: [47]

Z hlediska dlouhodobého dopadu na ekonomický růst ČR i jednotlivých regionů se jako perspektivní jeví první vzorec, neboť podporuje prorůstově zaměřené pojetí regionálních disparit. Takže se zaměřuje na ty prvky, kterých je možno jako regionálních specifik využít pro dynamizaci rozvoje daných regionů.

3.3.2 Nástroje regionální politiky v České republice

Pro období 2007 – 2013 sleduje regionální politika EU cíle konvergence, regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti a evropská územní spolupráce a jsou tedy zapracovány i do strategie ČR.

Základním dokumentem regionální politiky ČR na úrovni státu je Strategie regionálního rozvoje v gesci MMR ČR, která obsahuje zejména:

- analýzu stavu regionálního rozvoje,
- charakteristiku silných a slabých stránek v rozvoji jednotlivých krajů a okresů,
- strategické cíle regionálního rozvoje v ČR,
- vymezení státem podporovaných regionů,

- doporučení dotčeným ústředním správním úřadům a krajům pro zaměření rozvoje odvětví spadajících do jejich působnosti.

Strategie regionálního rozvoje vychází z naplnění pěti hlavních principů: solidarity, soudržnosti, růstu, konkurenceschopnosti a udržitelnosti. Prvním principem se myslí solidarita silných regionů s těmi znevýhodněnými, slabšími regiony. Nejdůležitějším efektem solidarity je posilování soudržnosti státu. Hospodářský růst a růst kvality života jsou jedním z předpokladů úspěšné regionální politiky. Čtvrtým principem je posilování konkurenceschopnosti jednotlivých regionů a v neposlední řadě je udržitelnost, která představuje vyvážený vztah ekonomické, sociální a environmentální složky regionálního rozvoje. [50]

Aktuální Strategie regionálního rozvoje vymezila následující vizi, globální cíl a prioritní oblasti s prioritami.

VIZE:

Česká republika chce být aktivní, ekonomicky výkonnou a konkurenceschopnou zemí s kvalitním životním prostředím, která v souladu s principy udržitelného rozvoje dosahuje ve všech základních kritériích (úroveň znalostní ekonomiky, HDP na obyvatele, zaměstnanost, sociální zabezpečení ap.) standardů Evropské unie a zabezpečuje zvyšování kvality života svých obyvatel.

Přičemž

- budou výrazně zmírněny regionální disparity a poroste počet regionů soudržnosti dosahujících svojí ekonomickou silou a dynamikou růstu průměru EU,
- bude zajištěn alespoň minimální rozvojový potenciál ve všech mikroregionech v oblasti infrastruktury a dalších složek utvářejících podmínky života jejich obyvatel,
- zvýší se podíl aktivní a inovativní populace v regionech.

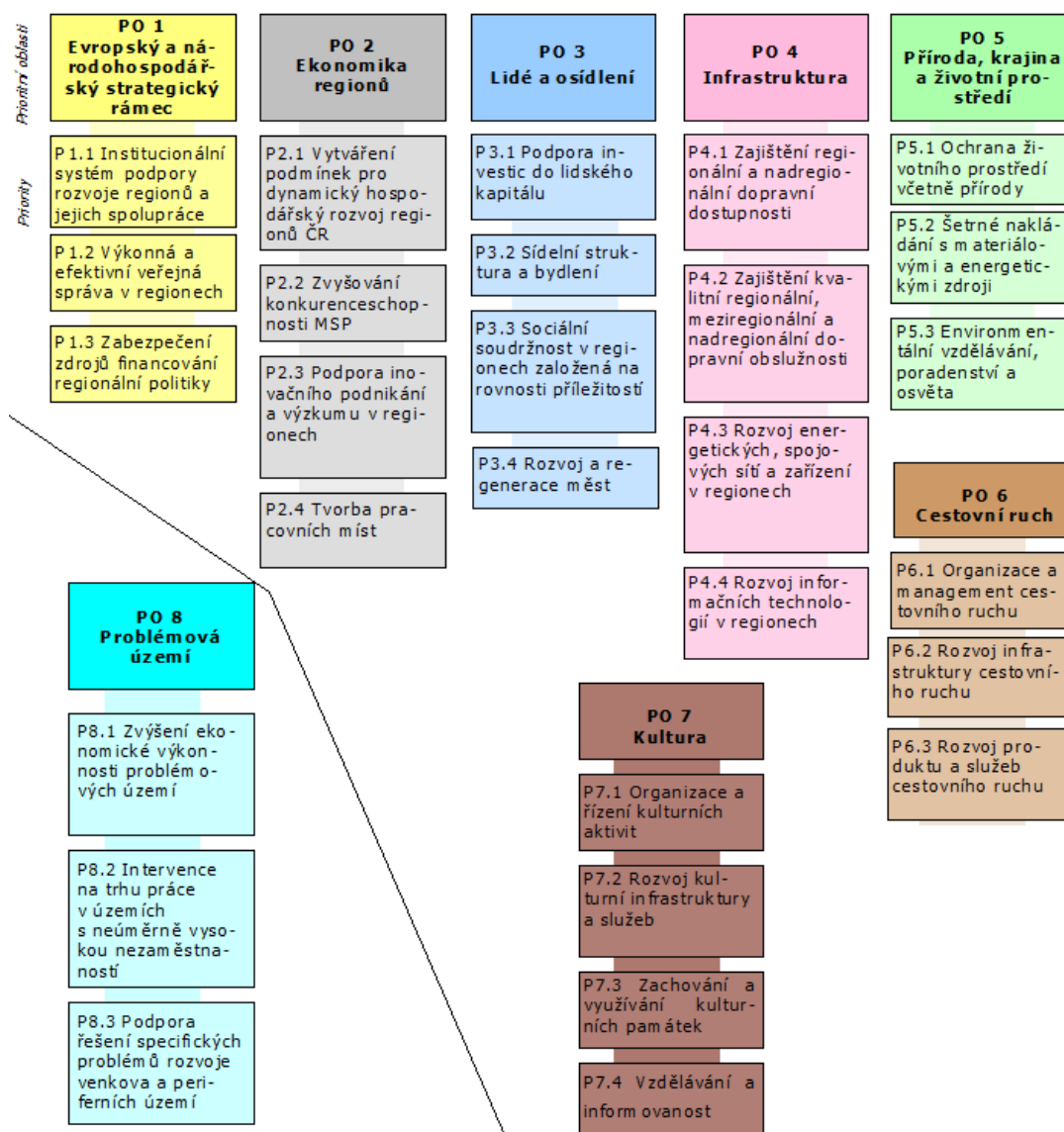
GLOBÁLNÍ CÍL:

Vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.

Tento globální cíl se skládá ze tří strategických cílů:

- rozvojově zaměřený cíl zvýšení ekonomického a environmentálního potenciálu, konkurenceschopnosti a sociální úrovně regionů ČR na úroveň srovnatelnou s vyspělými regiony Evropy,
- dispartitně zaměřený cíl zastavení růstu a postupné snižování nepřiměřených regionálních disparit a využívání specifík území,
- instrumentální cíl institucionálního a finančního zabezpečení strategie.

PRIORITNÍ OBLASTI:

Obrázek 15: Prioritní oblasti Strategie regionálního rozvoje ČR

Zdroj: [50]

Na regionální úrovni kraj ve své samostatné působnosti podle zákona¹ "analyzuje a hodnotí úroveň rozvoje svého územního obvodu a jeho částí a schvaluje program rozvoje územního obvodu kraje". [51]

Na obecní úrovni nejsou vytváření strategických plánů a jejich realizace ze zákona povinné, ale jen doporučující. Podle zákona² "obec ve své samostatné působnosti

¹ Zákon č. 248/2000 Sb., §13

² Zákon č. 248/2000 Sb., §14

spolupracuje s krajem, na jehož území se nachází, při přípravě a realizaci programu územního rozvoje kraje".

Obsah strategických dokumentů musí korespondovat s nadřazenými strategickými dokumenty.

Územní plánování v ČR se rozlišuje na státní, krajské a obecní úrovni a koresponduje se strategickým plánováním na těchto úrovních. Nejvýše v hierarchii je dokument Politika územního rozvoje ČR a v horizontální linii se setkává se Strategií regionálního rozvoje ČR. Vertikálně pak na něj navazují Zásady územního rozvoje na krajské úrovni a následně územní plány obcí na obecní úrovni.

Územní plánování je na všech úrovních závazné. Územní plánování obcí je na rozdíl od strategického plánování povinné a je také přesněji vymezeno. [52]

Zákon o územním plánování³ říká: „Orgány obce zajišťují ochranu a rozvoj hodnot území obce, pokud nejsou svěřeny působnosti v záležitostech nadmístního významu orgánům kraje nebo na základě zvláštních právních předpisů dotčeným orgánům.

Orgány kraje zajišťují ochranu a rozvoj hodnot území kraje, přitom mohou zasahovat do činnosti orgánů obcí jen v zákonem stanovených případech, a to pouze v záležitostech nadmístního významu; postupují přitom v součinnosti s orgány obcí.

Ministerstvo může zasahovat do působnosti orgánů krajů a obcí jen v zákonem stanovených případech, a to pouze v záležitostech týkajících se rozvoje území státu; postupuje přitom v součinnosti s orgány krajů a dotčených obcí.“ [51]

Ekonomické plánování je zachyceno v dokumentu Strategie hospodářského růstu ČR, tento dokument ale neobsahuje doporučení krajům a obcím jak hospodařit. Pokyny k tvorbě rozpočtů je ukotveno v zákoně o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů⁴. *"Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný. Může být i přebytkový, jestliže některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou-li určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let. Rozpočet může být schválen jako schodkový jen v případě, že schodek bude možné uhradit finančními prostředky z minulých let nebo smluvně*

³ Zákon č. 183/2006 Sb., §5

⁴ Zákon 250/2000 Sb.

zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje vlastních dluhopisů." [51]

3.4 Rozvojová pomoc České republiky

3.4.1 Regionální rozvojová pomoc poskytovaná v rámci ČR

Do roku 2000 byla regionální politika prováděna jen na základě několika usnesení vlády. V roce 2000 bylo přijato hned několik zásadních zákonů a usnesení vlády majících zlomový význam pro českou regionální politiku. Přijetím těchto zákonů se Česká republika významně přiblížila k legislativní úpravě regionální politiky v rámci Evropské unie. Od roku 2000 je česká regionální politika zaměřena na rozvoj podnikání, rozvoj lidských zdrojů, výzkum a technologický vývoj, rozvoj cestovního ruchu, zlepšování regionální infrastruktury, rozvoj občanské vybavenosti, rozvoj služeb sociální a zdravotní péče a na opatření vedoucí k ochraně životního prostředí. V roce 2006 byla schválena nová Strategie regionálního rozvoje České republiky pro léta 2007 – 2013. Cílem uvedené aktualizace Strategie regionálního rozvoje ČR je implikace nových nařízení EU v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti do strategie, priorit a opatření české regionální politiky. Cílem státní podpory regionálního rozvoje je růst ekonomického potenciálu regionů, zvyšování jejich konkurenceschopnosti, vyvážený rozvoj regionální struktury státu a snižování nepřiměřených rozdílů v úrovni hospodářského a sociálního rozvoje regionů.

Zákon o podpoře regionálního rozvoje ⁵ stanovuje následující základní typy podporovaných regionů:

- strukturálně postižené regiony,
- hospodářsky slabé regiony,
- venkovské regiony,
- ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů.

⁵ Zákon 248/2000 Sb., §4

K zabezpečení cílů Strategie regionálního rozvoje České republiky slouží jednak programy spolufinancované ze zdrojů Evropské unie a potom programová podpora financovaná z národních zdrojů.

Regionální programy podpory Ministerstva pro místní rozvoj jsou nástroji, jejichž prostřednictvím může státní správa pozitivně ovlivňovat území regionů, především těch znevýhodněných nebo strukturálně či jinak postižených. Přestože jsou finanční objemy realizovaných akcí z hlediska celkových finančních prostředků státního rozpočtu relativně malé, svou cíleností a územní koncentrací mohou pomoci zmírňovat regionální disparity a účinně přispívat k vyváženému rozvoji území.

Cílem státních programů regionálního rozvoje je podpora vedoucí ke zvýšení celkové výkonnosti ekonomiky. Tato podpora má vést k diverzifikaci výrobní základny a ke vzniku nových pracovních příležitostí a tím ke snížení vysoké míry nezaměstnanosti, posílení kvality života a zachování tradic v malých obcích. [53]

3.4.2 Regionální rozvojová pomoc přijímaná ČR z Evropské unie

Po vstupu do EU se země zapojila do rozpočtové politiky EU a každoročně odvádí stanovené prostředky do unijního rozpočtu. Z tohoto rozpočtu ČR získává prostředky na financování evropských politik (např. politiku soudržnosti, rozvoj venkova aj.).

Za rok 2012 čistá pozice ČR (tj. bilance čistých příjmů a výdajů) ukázala, že je ČR čistým příjemcem prostředků z rozpočtu EU. Od svého vstupu ČR obdržela o čtvrt bilionu korun více, než zaplatila a je tak dlouhodobě čistým příjemcem. [54]

Česká republika po vstupu do EU využívá strukturální fondy, fond soudržnosti a iniciativy Evropské unie. Nejvíce peněz z fondů EU v letech 2007 až 2013 bylo určeno na rozvoj dopravy, dále na životní prostředí, na rozvoj podnikání a inovací, na výzkum a vývoj a na podporu zaměstnanosti a vzdělávání. Všechny kraje kromě Prahy mohou čerpat finanční pomoc z Evropského sociálního fondu v rámci cíle Konvergence za účelem stimulace růstu a zaměstnanosti v nejméně rozvinutých regionech.

Dle stanovených cílů je podpora zaměřena na:

1) cíl Konvergence - modernizaci a diverzifikaci ekonomické struktury členských států a regionů, rozšíření a zlepšení základní infrastruktury; ochranu životního prostředí, zlepšení kvality a schopnosti institucí trhu práce, vzdělávacích systémů a sociálních a ošetrovatelských služeb; zvýšení investic do lidského kapitálu, adaptaci veřejné správy a posílení administrativní kapacity národních a regionálních správ;

2) cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost - inovace a ekonomiku založená na znalostech, životní prostředí a předcházení rizikům, dostupnost a služby základního ekonomického významu;

3) cíl Evropská územní spolupráce - rozvoj vědy a výzkumu a informační společnosti, životní prostředí a předcházení rizikům a řízení vodních zdrojů.

Prostředky poskytované z fondů EU tímto podporují české regiony, a tím i celé národní hospodářství. Dochází ke zvýšení podpory regionálních a lokálních iniciativ a partnerství. [55]

3.4.3 Česká republika a mezinárodní rozvojová pomoc

Zahraniční rozvojová spolupráce představuje významnou součást zahraničního působení České republiky a vyjadřuje převzetí odpovědnosti za řešení globálních problémů. Vedle primárního cíle, kterým je omezování chudoby v rozvojových zemích, plní i sekundární cíle: přispívá k budování dobrých vztahů s rozvojovými zeměmi a napomáhá zajišťovat ekonomické, bezpečnostní a environmentální zájmy České republiky. Zahraniční rozvojová spolupráce je plnohodnotnou součástí zahraniční politiky ČR. [56]

Hlavními aktéry, kteří rozhodují o zahraniční rozvojové spolupráci, jsou Ministerstvo zahraničních věcí, které se zabývá konceptem rozvojové spolupráce, připravuje programy spolupráce, sestavuje plány rozvojových projektů, plánuje objem poskytnutých finančních prostředků a koordinuje rozvojové aktivity s EU, OECD a dalšími mezinárodními institucemi; a Česká rozvojová agentura zajišťující realizaci rozvojové spolupráce.

Bilaterální pomoc je poskytována celkem 14 zemím - např. Afghánistánu, Bosně a Hercegovině, Etiopii, Moldavsku, Mongolsku a Kambodže. [57]

V rámci multilaterální pomoci ČR spolupracuje s řadou mezinárodních organizací. Zapojuje se zejména do rozvojových aktivit Organizace spojených národů, Evropské unie a mezinárodních finančních institucí. [58]

Česká republika se jako člen OSN řídí Rozvojovými cíli tisíciletí.

V globálním měřítku vzato je Česká republika ekonomicky rozvinutá země. A jako vyspělá země má povinnost hlásit se k mezilidské solidaritě a přispívat prostřednictvím rozvojové spolupráce k řešení globálních problémů.

Česká republika je ale také příjemcem rozvojové pomoci v rámci Evropského hospodářského programu.

První typ podpory poskytuje Švýcarsko, které v souladu s dohodami mezi EU a Švýcarskem o Evropském hospodářském prostoru podporuje sociální a ekonomickou soudržnost v 10 nových členských zemích - včetně České republiky. Program česko-švýcarské spolupráce byl podepsán v roce 2007 a zaměřuje se na snižování sociálních a hospodářských rozdílů v rámci rozšířené EU. Pro tento program švýcarská vláda vyčlenila 109,780 mil švýcarských franků, které budou v letech 2010 - 2014 přispívat ke dvěma hlavním cílům - snižovat hospodářské a sociální rozdíly mezi ČR a vyspělejšími zeměmi EU a snižovat hospodářské a sociální rozdíly mezi dynamickými městskými centry a strukturálně slabými okrajovými regiony ČR. Tento program nepůsobí celoplošně, ale soustředí se na oblast severní a střední Moravy (Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj). Projekt podporuje udržitelný, ekonomicky a sociálně vyvážený rozvoj. [59]

Dalším typem podpory jsou finanční mechanismy EHP a Norska. Fond EHP je financován Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem, z toho norský podíl činí 94 %. Vedle toho Norsko samo financuje tzv. norské fondy. Tyto fondy pomáhají snižovat hospodářské a sociální rozdíly v EHP a posilují spolupráci s 15 státy střední a jižní Evropy.

O česko-norské spolupráci se rozhodlo v roce 2003, kdy byla podepsána Dohoda o účasti České republiky v EHP a v rámci této dohody vznikly nové finanční mechanismy EHP a Norska.

Pro období 2009 - 2014 získá Česká republika prostřednictvím těchto fondů celkem 131,8 mil. euro. V období 2004 - 2009 již ČR takto čerpala 104,6 mil. euro. [60]

V následující tabulce je uveden výčet prioritních cílů a jejich zaměření. Pro finanční mechanismus EHP platí priority 1 - 6, finanční mechanismus Norska zahrnuje navíc priority 7 a 8, tedy celou tabulku.

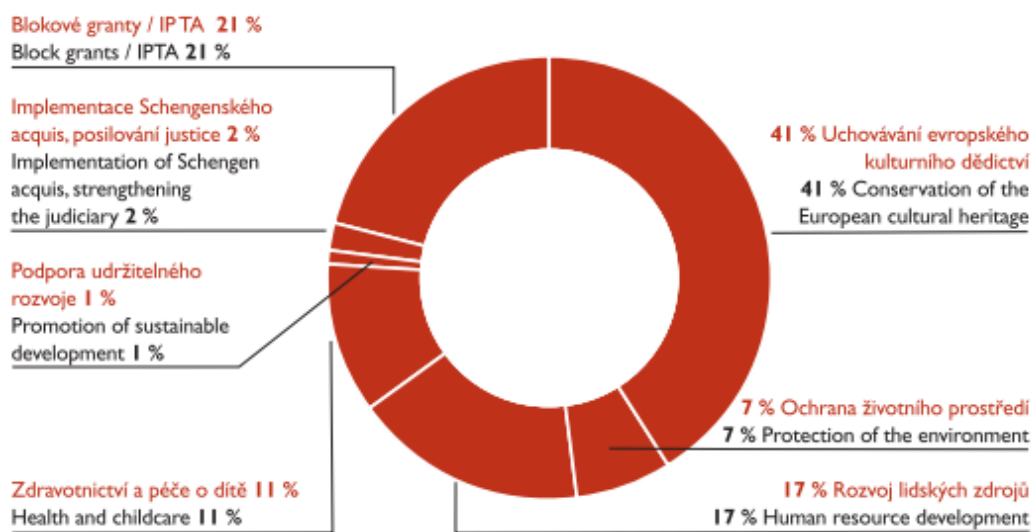
Tabulka 7: Přehled prioritních oblastí finančního mechanismu EHP a Norska

Prioritní cíle	Zaměření priority
1 Uchovávání evropského kulturního dědictví	1.1 Ochrana a obnova nemovitého kulturního dědictví
	1.2 Zlepšení péče a ochrana movitého kulturního dědictví
	1.3 Obnova historických městských území a historických území v regionech
	1.4 Obnova historického a kulturního dědictví v regionech
	1.5 Odstraňování starých ekologických zátěží na pozemcích menšího rozsahu ve městech a obcích
2 Ochrana životního prostředí	2.1 Posouzení vlivů implementace mezinárodní legislativy na podmínky v oblasti ovzduší, vod a půd
	2.2 Monitorovací systémy v regionech a následné využívání výsledků monitorování
	2.3 Environmentální vzdělávání pro všechny úrovně státní a veřejné administrativy
	2.4 Odpadové hospodářství - zajištění a řízení na místní úrovni
	2.5 Podpora využití biopaliv a alternativních zdrojů energie jako druhotného zdroje energie na místní úrovni
	2.6 Redukce skleníkových plynů v České republice
	2.7 Snížení poklesu biodiverzity a ochrana nedotčených biotopů
	2.8 Podpora technologií pro snížení zplodin a spotřebu paliv, zvýšení bezpečnosti zejména ve veřejné dopravě
3 Rozvoj lidských zdrojů	3.1 Program na podporu a rozvoj modernizace služeb veřejné administrativy na regionální a místní úrovni prostřednictvím využití IT technologií
	3.2 Rozvoj a zlepšování poskytování sociálních služeb v regionech
	3.3 Podpora nevládních neziskových organizací

	3.4 Podpora začlenění menšin do společnosti
	3.5 Programy na prosazování rovnosti pohlaví ve veřejném sektoru
	3.6 Modernizace a vybavení jeslí, školek, škol, školních vzdělávacích center, dětských domovů
4	Zdravotnictví a péče o dítě
	4.1 Systematická a primární prevence drogových závislostí
	4.2 Prevence přenosných nemocí
	4.3 Opatření pro zajištění bezpečnosti potravin
	4.4 Programy podpory dětí se specifickými problémy
5	Podpora udržitelného rozvoje
	5.1 Pomoc při prosazování a implementaci Strategií udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni
6	Vědecký výzkum a vývoj
	6.1 Vědecký výzkum a vývoj v uvedených prioritních oblastech, zejména v životním prostředí, zdravotnictví a v oblasti životních podmínek dětí
7	Implementace Schengenského acquis, posilování justice
	7.1 Implementace Národního schengenského informačního systému a vytvoření Kanceláře SIRENE
	7.2 Splnění schengenských acquis u stávajících regionálních letišť
	7.3 Posílení vzdělávacího systému v sektoru spravedlnosti
	7.4 Programy boje proti korupci, organizované kriminalitě a proti nezákonnému obchodu s drogami a lidmi
8	Technická pomoc
	8.1 Posílení kapacit pro poskytování rozvojové pomoci Českou republikou
	8.2 Přenos znalostí a výměna zkušeností s přijímáním a aplikací acquis v oblastech uvedených v Celkové monitorovací zprávě EK prostřednictvím spolupráce příslušných orgánů / institucí
	8.3 Výměna zkušeností a spolupráce regionální a místní samospráv

Zdroj: [61]

V letech 2004 - 2009 prostředky nejvíce směřovaly do ochrany kulturního dědictví, do rozvoje lidských zdrojů a na posílení neziskového sektoru. Více viz Obrázek 16.

Blokové granty

Fond pro nestátní neziskové organizace, Fond pro podporu spolupráce škol, Fond pro podporu výzkumu, Fond technické asistence, Fond na přípravu projektů

Block Grants

NGO Fund, Fund for Support of Cooperation among Schools / Scholarships, Research Support Fund, Technical Assistance Fund, Seed Money Fund.

IPTA

Individuální projekt Technická asistence pro Národní kontaktní místo a kontaktní místa

IPTA

Individual project Technical Assistance for the National Focal Point and Contact Points

Obrázek 16: Všechny udělené granty EHP/Norska v letech 2004 - 2009

Zdroj: [62]

Podpora programů je celoplošná. Nejvíce žádostí bylo schváleno v krajích Praha, Jihomoravský, Jihočeský a Moravskoslezský.

Tabulka 8: Schválené žádosti a udělené granty v letech 2004 - 2009 dle krajů

Kraj	Počet schválených žádostí	Udělené granty v EUR
Region	Number of approved applications	Awarded grants in EUR
Praha	35	21 154 210
Karlovarský	5	3 610 053
Ústecký	12	4 489 507
Liberecký	6	2 633 386
Středočeský	7	2 877 534
Plzeňský	3	1 759 580
Jihočeský	13	8 294 028
Jihomoravský	13	10 283 670
Vysočina	2	849 999
Olomoucký	11	6 794 589
Moravskoslezský	13	5 869 105
Zlínský	8	5 579 270
Královéhradecký	4	5 552 258
Pardubický	6	3 227 259
Celkem	138	82 974 448

Zdroj: [62]

Konkrétními projekty v období 2004 - 2009 byly např. Obnova a restaurování příčné lodi a presbytáře baziliky Velehrad, Obnova Zámku Pardubice pro zlepšení ochrany muzejních sbírek a prezentace objektu, Monitoring chloru v lesním ekosystému, Modernizace a vybavení školek a školských vzdělávacích center v Šenově, Snížení novorozenecké morbiditity zkvalitněním systému národní péče o extrémně nezralé jedince, Modernizace letiště Karlovy Vary a další. Celkem bylo schváleno 138 projektů. [62]

3.5 Zhodnocení přístupu České republiky k regionální politice

Rozvoj regionů v České republice je značně nevyvážený. Hlavními příčinami nerovnováhy a vzniku regionálních disparit byl zejména výrazný pokles výroby a zaměstnanosti v těžkém průmyslu, rozdílná vybavenost území infrastrukturou, nízká mobilita pracovních sil a špatný stav životního prostředí v těžebních oblastech.

K rozvíjejícím se regionům se řadí na prvním místě Praha, následují kraje Středočeský, Plzeňský a Jihomoravský. Regiony s nízkou dynamikou růstu jsou Jihočeský,

Královéhradecký, Pardubický, Zlínský a Liberecký kraj. Naopak mezi zaostávající se regiony se řadí Vysočina, Karlovarský kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj a Ústecký kraj.

Nerovnovážený rozvoj regionů se projevuje silnou polarizací mezi hlavním městem Praha a ostatními kraji v řadě socioekonomických ukazatelů. Prohlubují se rozdíly i mezi venkovem a městy. Ve venkovských oblastech jsou nepříznivé podmínky pro podnikání a celkově dochází ke stárnutí obyvatelstva. Regionální politika České republiky má proto před sebou ještě hodně práce.

Regionální politika je v České republice poměrně mladá disciplína (k postupné decentralizaci a vzrůstu zájmu o moderní pojetí regionální politiky začalo docházet až kolem roku 2000) nemá mnoho kompetencí a zatím slaví jen dílčí úspěchy v podobě snižování nežádoucích rozdílů mezi regiony.

Na situaci v České republice měl vstup do Evropské unie zcela zásadní vliv. Česká republika koordinuje národní politiku s unijní. Česká regionální politika respektuje cíle regionální politiky EU, tj. konvergence, regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a evropská územní spolupráce. Hlavní směr regionální politiky ČR tak udává regionální politika EU. Hlavní výhodou členství v EU je možnost čerpání finančních prostředků z evropských fondů. Ale až v dlouhodobém výhledu lze očekávat postupné snižování regionálních disparit.

ZÁVĚR

Meziregionální nerovnosti jsou důvodem pro potřebu regionální politiky. Regionální politika řeší tyto nerovnosti a usiluje o harmonický rozvoj regionů. Regionální politika daného území reflektuje stav oblasti. A to je vidět na příkladu zvolených zemí - České republiky a Norského království. Cílem práce bylo porovnat strategie regionálního rozvoje obou zemí a zhodnotit působení regionální rozvojové pomoci.

V České republice přetrvávají mnohem větší a závažnější rozdíly než v Norsku, které se nepotýká s významnými socioekonomickými potížemi.

V norské regionální politice se uplatňuje trochu jiný systém než v zemích EU. Především není regionální politika tolik ukotvena strategickými dokumenty, jako je tomu ve státech EU včetně ČR. Ministerstvo pouze vydává obecné pokyny a budoucí směřování regionální politiky.

Norská regionální politika má zhruba o jedno desetiletí delší trvání než česká. Nástup české regionální politiky byl zbrzděn 40letým centrálním plánováním veškerého dění a následnou transformací státu. Doposud má česká národní regionální politika nižší kompetence. Zásadní vliv na regionální rozvoj má regionální politika EU, jíž předním cílem je konvergence - sblížení.

Norská regionální politika je vyspělejší a nepotýká se s významnými potížemi. Ukazatel, který velmi kolísá napříč regiony, je hustota osídlení. Demografická nerovnováha v zemi ale není nikterak závažnou komplikací a norská regionální politika rozhodně neusiluje o demografické přeuspořádání země.

První hypotéza se tedy potvrdila jen částečně. Regionální politika působí v Norsku déle. Životní úroveň v regionech se neliší nijak dramaticky, nejsou takové rozdíly mezi severními a jižními regiony, ale rozdíly jsou patrné mezi regionem hlavního města a zbylými regiony (např. ve vzdělanosti a ve výši HDP na hlavu). Demografická nevyváženost v Norsku přetrvává. Většina obyvatel žije v Oslu a jiných velkých městech při pobřeží. Norská vláda ale tuto nevyváženost nepovažuje za problém. Zamýšlí totiž uchovat strukturu osídlení a podporovat růstový potenciál ve všech regionech

Regionální rozvoj v České republice je méně vyvážený. Zejména co se týká míry nezaměstnanosti. Hlavními příčinami nevyváženého regionálního rozvoje byl úpadek těžkého průmyslu, zvyšování nezaměstnanosti a zhoršený stav životního prostředí v těchto oblastech. Tyto oblasti kontrastují se situací ve velkých městech a dá se předpokládat, že se rozdíly budou nadále prohlubovat. Druhá hypotéza je potvrzena.

Obě země jsou poskytovateli mezinárodní rozvojové pomoci a řídí se Rozvojovými cíli tisíciletí. Objem norské rozvojové pomoci je vzhledem k vyspělosti země pochopitelně vyšší.

Ač Norsko není členem EU, tak jako jedna z nejvyspělejších zemí světa se zapojuje i do některých evropských programů a podporuje slabší země. Norské království je proto význačným poskytovatelem rozvojové pomoci. V rámci fondu EHP a vlastních tzv. norských fondů poskytuje pomoc i České republice. Výše pomoci je pro období 2009 - 2014 vyčíslena na 131,8 mil euro a nejvíce pomoci směřuje do ochrany kulturního dědictví, do rozvoje lidských zdrojů a na posílení neziskového sektoru. Pomoc je poskytována formou grantů, které přispívají ke snižování hospodářských a sociálních nerovností v rámci EHP, k posilování vzájemné spolupráce a k výměně zkušeností. Pro Českou republiku je tato pomoc velice významná.

Tato bilaterální spolupráce je důkazem česko-norské spolupráce a odpovědí na otázku, zda existuje mezi zkoumanými zeměmi vzájemná spolupráce na poli regionálního rozvoje.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BUSINESSINFO. *Zásady regionální politiky ČR* [online]. 2007-04-10. Dostupné na URL: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zasady-regionalni-politiky-cr-1840.html?utm_source=portal&utm_medium=web&utm_campaign=clanky_souvisejici>.
- [2] PORTÁL. *Definice regionální politiky* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=28719>>.
- [3] WOKOUN, R.; MALINOVSKÝ, J.; DAMBORSKÝ, M.; BLAŽEK, J.; a kolektiv autorů. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008, 475 s., ISBN 978-807-2016-990.
- [4] ŠILHÁNKOVÁ, V. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Univerzita Pardubice, 2007 [cit. 15. duben 2013, s. 97], 129 s., ISBN 8073950197.
- [5] ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *Pilíře udržitelného rozvoje* [online]. Dostupné na URL: <http://www.uur.cz/images/pap/KapitolaA/A12_PilireUdrzitelnehoRozvoje_20101115.pdf>.
- [6] UNITED NATIONS: SUSTAINABLE DEVELOPMENT. *United Nations Conference on Environment & Development* [online]. Dostupné na URL: <<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>>.
- [7] CENIA. *Udržitelný rozvoj* [online]. Dostupné na URL: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB)>.
- [8] TIMUR. *Burza indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni* [online]. 2005. Dostupné na URL: <http://indix.agenda21.cz/oblasti_sady.php>.
- [9] TIMUR. *Indikátory udržitelného rozvoje* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.timur.cz/indikatory/indikatory-udrzitelneho-rozvoje-15.html>>.
- [10] GLOBAL SOCIOLOGY. *Poverty and development* [online]. Dostupné na URL: <[https://globalsociology.pbworks.com/w/page/14711159/Basic%20Concepts%20\(Global%20Stratification\)](https://globalsociology.pbworks.com/w/page/14711159/Basic%20Concepts%20(Global%20Stratification))>.

- [11] INTERNATIONAL HUMAN DEVELOPMENT INDICATORS. *World map* [online]. 2013. Dostupné na URL: <<http://hdr.undp.org/en/data/map/>>.
- [12] ROZVOJOVKA. *Novinář, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc* [online]. 2007. Dostupné na URL: <http://www.rozvojovka.cz/download/skripta_rozvojovka_student.pdf>.
- [13] ČESKÁ ROZVOJOVÁ AGENTURA. *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. 2009. Dostupné na URL: <<http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojove-cile-tisicileti-.htm>>.
- [14] OECD. *Gross domestic product* [online]. 2013-05-05. Dostupné na URL: <<http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=558>>.
- [15] REGJERINGEN. *Kommunestruktur* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/tema/kommunejuss/kommunestruktur-.html?id=540087>>.
- [16] NORSKO, OFICIÁLNÍ STRÁNKY V ČR. *Samospráva* [online]. Dostupné na URL: <http://www.noramb.cz/About_Norway/policy/political/local/>.
- [17] WIKIMEDIA COMMONS. *Norway counties* [online]. Dostupné na URL: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Norway_counties.svg>.
- [18] EUROSTAT. *Statistical Regions for Candidate Countries and EFTA Countries* [online]. Dostupné na URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=SR_22&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=26743078&StrLayoutCode=HIERARCHIC>.
- [19] STATISTICS NORWAY. *Statistics* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.ssb.no/en/forside;jsessionid=BD0B882F26A874AAA71BA87A927BB924.kpld-as-prod11>>.
- [20] CITY POPULATION. *Counties* [online]. 2012-09-22. Dostupné na URL: <<http://www.citypopulation.de/Norway-UA.html#Land>>.

- [21] POLÁŠKOVÁ, M. Regionální spolupráce v Evropě v oblasti inovací a přenosu znalostí: případová studie Norska [online]. 2009. Dostupné na URL: <http://is.muni.cz/th/102971/fss_b?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dmarta%20pol%C3%A1%C5%A1kov%C3%A1%20agenda:th%26start%3D1>.
- [22] NORDEN. *Nordic organizations and institutions* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.norden.org/en/about-nordic-co-operation/nordic-co-operation>>.
- [23] NORDEN. *Nordforsk* [online]. Dostupné na URL: <http://www.nordforsk.org/en?set_language=en>.
- [24] NORDIC CULTURE POINT. *About Nordic Culture Point* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.kulturkontakt nord.org/lang-en/about-us/1372>>.
- [25] NORDIC PROJECT FUND. *About NOPEF* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.nopef.com/pages/eng/nopef/about-nopef.php>>.
- [26] NORDIC INVESTMENT BANK. *About NIB* [online]. Dostupné na URL: <http://www.nib.int/about_nib>.
- [27] NORDIC CULTURE FUND. *About the fund* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.nordiskkulturfond.org/en/content/about-fund>>.
- [28] NORDREGIO. *About Nordregio* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.nordregio.se/en/Metameny/About-Nordregio/Our-background/>>.
- [29] NORWAY, MISSION TO THE EU. *Norway and the European Union, Norway and the EU Regional Policy* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.eu-norway.org/eu/>>.
- [30] EUROPEAN COMMISSION. *ENPI CBC Kolarctic Programme* [online]. Dostupné na URL: <http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/enpi-cross-border/documents/enpi_cbc_kolarctic_fact_sheet_en.pdf>.
- [31] NORWEGIAN MINISTRY OF LOCAL GOVERNMENT AND REGIONAL DEVELOPMENT. *White papers* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.regjeringen.no/en/dep/krd/documents/white/propositions.html?id=537>>.

- [32] STOKKE, K. B. The WFD and the Norwegian Spatial Planning System [online]. *Norwegian Institute for Urban and Regional Research*. Dostupné na URL: <<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=51446>>.
- [33] OECD. *Budgeting in Norway* [online]. 2006. Dostupné na URL: <<http://www.oecd.org/norway/40140177.pdf>>.
- [34] NORWEGIAN MINISTRY OF LOCAL GOVERNMENT AND REGIONAL DEVELOPMENT. *Political Balance sheet: Rural and regional policy* [online]. Dostupné na URL: <[http://www.regjeringen.no/upload/KRD/Rapporter/Political_balance_sheet.pdf#search=Political balance sheet Rural and Regional Policy](http://www.regjeringen.no/upload/KRD/Rapporter/Political_balance_sheet.pdf#search=Political%20balance%20sheet%20Rural%20and%20Regional%20Policy)>.
- [35] NORGE. *Norské kraje - fylke* [online]. Dostupné na URL: <<http://norge.cz/norsko/kraje-fylke>>.
- [36] OSLO KOMMUNE. *About Oslo* [online]. Dostupné na URL: <http://www.oslo.kommune.no/english/about_oslo/>.
- [37] OPPLAND COUNTY COUNCIL. *Key facts about Oppland* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.oppland.no/Oppland-English/Archive/Key-facts-about-Oppland/>>.
- [38] FINNMARK FYLKESKOMMUNE. *Om fylkeskommunen* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.ffk.no/artikkel.aspx?MIId1=4&AIId=1>>.
- [39] STATISTICS NORWAY. *This is Svalbard* [online]. Dostupné na URL: <http://www.ssb.no/en/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/91885?_ts=13c71434ac8>.
- [40] NORSKO, OFICIÁLNÍ STRÁNKY V ČR. *Norská strategie High North* [online]. Dostupné na URL: <http://www.noramb.cz/About_Norway/ivotni-prostedí/Arkticke-oblasti/Norska-strategie-High-North-/>.
- [41] MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS. *The High North* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/campaigns/the-high-north.html?id=450629>>.

- [42] NORSKO, OFICIÁLNÍ STRÁNKY V ČR. *Rozvojová politika* [online]. Dostupné na URL: <http://www.noramb.cz/About_Norway/ivotni-prostedi/development/>.
- [43] NORAD. *Norwegian aid in millions* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.norad.no/en/countries>>.
- [44] NORSKO, OFICIÁLNÍ STRÁNKY V ČR.. *Finanční mechanismy EHP a Norska 2009 - 2014* [online]. Dostupné na URL: <http://www.noramb.cz/Global/SiteFolders/webpra/dokumenty/Brozura_CZ_WEB.pdf>.
- [45] EEA GRANTS. *EEA grants and Norway grants* [online]. Dostupné na URL: <<http://eeagrants.org/>>.
- [46] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Regionální údaje* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.czso.cz/>>.
- [47] BUSINESSINFO. *Zásady regionální politiky ČR* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zasady-regionalni-politiky-cr-1840.html>>.
- [48] POSTRÁNECKÝ, J. *Regionální politika a regionální rozvoj v ČR* [online]. Dostupné na URL: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2010/2010-05/03_regionalni.pdf>.
- [49] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Regionální politika* [online]. Dostupné na URL: <<http://mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>>.
- [50] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Strategický plán regionálního rozvoje České republiky*[online]. Dostupné na <<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepcie-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>.
- [51] PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Vyhledávání v zákonech* [online]. Dostupné na URL: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/>>.
- [52] CROSS DATA. *Systém územního plánování v České republice a Svobodném státě Sasko* [online]. Dostupné na URL: <http://www.cross-data.eu/fileadmin/user_upload/2_Download/Broschuere_Flyer/CrossData_brozura_A4.pdf>.

- [53] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Dotace a programy* [online]. Dostupné na URL: <<http://mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace>>.
- [54] MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Čistá pozice ČR* [online]. Dostupné na URL: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_cista_pozice_cr.html>.
- [55] VYSTOUPIL, J.; WOKOUN, R. *Regionální politika v EU a ČR* [online]. Dostupné na URL: <http://kreg.vse.cz/wp-content/uploads/2011/04/REG902_Regpol-v-eu-a-cr.pdf>.
- [56] ROZVOJOVKA. *Zahraniční rozvojová spolupráce ČR* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>>.
- [57] ČESKÁ ROZVOJOVÁ AGENTURA. *Projekty* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.czda.cz/cra/projekty.htm>>.
- [58] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Mnohostranná zahraniční rozvojová spolupráce ČR* [online]. Dostupné na URL: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/index.html>.
- [59] NADACE PARTNERSTVÍ. *Program švýcarsko - české spolupráce* [online]. Dostupné na URL: <<http://www.nadacepartnerstvi.cz/blokovy-grant/>>.
- [60] MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *EHP a norské fondy v ČR* [online]. 2013-01-25. Dostupné na URL: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Brozura_Granty_EHP_a_Norska_WEB_2013-01-25.pdf>.
- [61] NORSKO, OFICIÁLNÍ STRÁNKY V ČR. *Priority programu* [online]. Dostupné na URL: <http://www.noramb.cz/News_and_events/EEA_grants/EEA2_grants/facts/priorities/>.
- [62] MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Finanční mechanismy EHP/Norska 2004 - 2009* [online]. Dostupné na URL: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/EEA_GRANTS_0609.pdf>.